

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Leth

SLÆGTEN LETH

EN GAMMEL SLÆGT FRA SKIBBY

AF

S. LETH DANIELSEN

SÆRTRYK AF AARHUS STIFTS AARBØGER

AARHUS
DE FORENEDE BOGTRYKKERIER
1928

SLÆGTEN LETH

EN GAMMEL SLÆGT FRA SKIBBY

AF

S. LETH DANIELSEN

SÆRTRYK AF AARHUS STIFTS AARBØGER

AARHUS
DE FORENEDE BOGTRYKKERIER
1928

Det Slægtsnavn, der findes over disse Linier, er saa gammelt i Aarhus og Omegn, at det i den Henseende vel taaler at sidestilles med andre af Byens og Egnens gamle, kendte Navne som: Due, Dyhr, Fog, Kaae, Kande o. fl.

I over fem Hundrede Aar har Navnet været kendt i Aarhus-egnen, og endnu længere har det været kendt paa Øerne. Men da det næppe noget andet Sted i Landet har haft eller endnu har saa stor Udbredelse som i Aarhus-egnen, tør dette vel være tilstrækkelig Begrundelse for, at Forf. af disse Linier gerne ønskede Resultatet af sit Arbejde paa at følge et af Egnens gamle Slægtsnavne gennem et længere Tidsrum optaget i Aarhus Stifts Aarbøger.

Det har, som antydet, ikke været Forf.s Opgave at udarbejde en alm. Ane- eller Stamtavle, men derimod kun at eftersøge nulevendes Forfædre, for saa vidt disse har baaret Slægtsnavnet.

Efter at det først for en enkelt Slægtsgrens Vedkommende var lykkedes at naa tilbage til Tiden omkring Aar 1600, udvidedes Opgaven til at omfatte den fundne Stamfaders Afkom, og da som Regel kun, naar dette havde bevaret det gamle Slægtsnavn.

Pladshensyn og andre Grunde har nødvendiggjort, at det her foreliggende Arbejde kun kommer til at omfatte Tiden 1600–1800. Af Hensyn til interesserede nulevende er dog Forbindelsen mellem Fortid og Nutid antydet, dels i Teksten og dels i de vedføjede Tavler. Det vil derfor næppe volde Medlemmer af Slægten synderlig Vanskelighed at finde den Linie eller Slægtsgren, til hvilken de hører, og de fleste nulevende Leth'er i Aarhus-egnen — for saa vidt de har Rod i Bonde-slægten fra Framlev, Hjlemslev, Gjern Herreder i Tiden 1600–1800 — vil næppe søge forgæves.

Som Slægtens ældste kendte Stamfader, Niels Leth i Skibby, var Bonde, har ogsaa hans Efterkommere været Bønder (Gaardbrugere) lige indtil det sidste Par Slægtled; de fleste var i det syttende Aarhundrede

Fæstere under Kronen og siden under det skanderborgske Ryttergods.

Ved Ryttergodsets Salg 1767 var der Velstand inden for Slægten, og Selveje er efter den Tid almindeligt. De fleste af Slægtens bosiddende Medlemmer har ved Godsauktionen Penge til Gaardkøb, og faa — eller vist ingen — af Slægten er paa den Tid Husmænd eller Haandværkere, alle er Gaardbrugere, og mange har Gaarde, i hvilke flere Led af Slægten har haft Hjem. Kun i to Tilfælde — efter Svenskernes og Polakkernes Hærgninger 1658—59 — ser det ud til, at Medlemmer af Slægten har maattet forlade deres Gaard paa Grund af Armod.

Alt i alt synes Slægten i Tiden 1600—1800 at have levet i jævn Velstand. Aarsagen hertil kan maaske til Dels søges deri, at denne Slægt som mange andre af Datidens Bondeslægter søgte at afgrænse sig ved Giftermaal indenfor Slægtskredsen, hvorved indvunden Formue bevaredes i Slægtens Eje, og i adskillige Tilfælde maa kgl. Tilladelse indhentes, før Bryllup i »Forbudne Led« kan holdes.

Men trods mange Giftermaal mellem nærbeslægtede har dog Slægten gennem de forløbne Tider bevaret sin Levedygtighed, og endnu er der — i alt Fald talmæssig set — ingen Tilbagegang at spore.

Forud for det, der i det følgende skal meddeles om Bonden Niels Leth og hans Efterkommere, vil her i Korthed blive gjort Rede for, hvad Forf. under Arbejdet med Slægten har fundet om Navnet Leth i Middelalderen og i Reformationsaarhundredet, samt meddelt lidt om Slægtens gamle Rede Skibby, som i 300 Aar eller mere gav Ly for skiftende Led af Slægten.

Forf. havde haabet — muligvis et alt for dristigt Haab — at finde Forbindelse mellem Middelalder og Nutid; men dette er — trods megen Anstrengelse — ikke lykkedes og naas vel næppe i Fremtiden uden maaske ved et lykkeligt Træf.

1. Navnet Leth i Middelalderen.

Da Navnet Leth med Hensyn til Stavemaade forekommer under meget forskellige Former ned gennem

de svundne Tider f. Eks.: Let, Lett, Ledt, Læt, Lææt, Læht, Læth og Leth, og da tilmed den enkelte Person end ikke havde nogen fast Navneform, vil Datidens almindeligst anvendte Stavemaader kun blive brugt her ved Omtale af Slægtens ældste Led samt i de enkelte Tilfælde, hvor Navnet er omtalt i Middelalderen.

Den ældste kendte Form er vist Læt og møder os i Navnet Anders Læt¹⁾, som i Kong Valdemar Atterdags Tid 1356 levede i Lyng—Kronborg H. paa Sjælland, og fra samme Landsdel er Navnet formentlig ogsaa kendt 1373²⁾ (Petrus Lætær, Skippinge H). Omtrent paa samme Tid maa Navnet ogsaa have været kendt paa Fyn og i Jylland, thi 1409 nævnes en Anders Læte i Jersore, Skam H³⁾, og 1418 kendes Navnet i Aarhus, og de nærmere Omstændigheder, under hvilke det da er omtalt, synes at tyde paa, at det i det mindste en Tid forud maa have været kendt i Aarhus eller denne Bys Omegn.

Naar Navnet da skrives Lææt, er dets Form antagelig i ret nøje Overensstemmelse med Datidens Udtale ligesom ogsaa med jyske Bønders Udtale af Navnet den Dag i Dag.

Det er i et gammelt Pergamentskøde af 15. Febr. 1418⁴⁾, at Navnet første Gang er truffet knyttet til Jylland. Det lyder heri som følger:

»Jeg Pedher Nielssen, som man kalder Pedher Lææt, Bymand i Arws, har skødet og solgt Lassæ Jenssen min Gaard, liggende næst udenfor nørre Port og vesten for Gydæ Jensses Gaard, med alt tilliggelse, som er Huse, Jord, Kældere, Abildgaard og en halv »kældæ«, liggende mellem Michel Bændsøns Gaard og forn. Gaard, hvilken Gaard jeg fik til Arv efter min Husfrues Søster Kirstinæ Michæls, og jeg købte af min Husfrues Broder Hr. Anders Pædherssen hans Del, og har oppebaaret fuldt Værd derfor.

Medb. af gode Mænd Hr. Anders Pædherssen Præst, Ostært Tygessen Kongens Foged i Arws, Eskæl Mogensen, Bertolt Gørval, Borgmester, Jæssæ Pædherssen, Nissæ Thwræssen, Pædher Lillæ, og Pædher Ascerssen.

Skrevet i Arws første Tirsd. i Faste«.

(Perg. m. [9] Segl).

¹⁾ Erslev: D. Br. f. Middelalderen.

²⁾ S. St.

³⁾ S. St.

⁴⁾ S. St.

Om end man turde gaa ud fra, at omstaaende Skøde er den tidligst forekommende skriftlige Meddelelse om Navnet Lææt (Leth) i Jylland, tør dog ikke herud fra sluttes, at Navnet var nyt eller ukendt i denne Landsdel i Tiden omkring Aar 1400; thi, for det første giver Skødet os kun Grund til at formode, at saavel Pædher Lææt som Svogeren Hr. Anders Pædherssen hører til Byens eller Egnens rodfaste Slægter, og endvidere findes Navnet ikke længe efter knyttet til andre Egne i Jylland.

Kun en Snes Aar efter, at Navnet er nævnt i Aarhus, omtales en Nis Lææth¹⁾ som Tingholder paa Fjends Herreds Ting 1438, og 1480 hænger Symen Læth i Tyuring (Tjørring) Hammerum Herred sit Segl med Bomærke sammen »meth andher godhæ mæntz indsegl« under et af Albert Skeel til Hegnet udstedt Pergament-Pantebrev²⁾.

Da Navnet endvidere kort Tid efter er knyttet til Houlbjerg Herreds Ting, idet en Lasz Lett³⁾ da nævnes i et Tingvidne af 1507, synes det hermed godtgjort, at Navnet allerede i Middelalderen var kendt saavel paa Øerne som i den Del af Jylland, der begrænses af en Linie trukket over Byerne Aarhus—Herning—Skive.

Af det anførte synes at fremgaa, at ingen af de her nævnte Mænd har hævet sig synderlig over almindelig Bonde- eller Borgerstand; men da flere af Navnene paa hæderlig Vis synes at have haft Forbindelse med de Steder, hvor Lov og Ret plejedes — saaledes ogsaa den Jep Let⁴⁾, der 1454 er Herredsfoged i Sæme (Sømme) Herred, Sjælland — tør man vel slutte, at de alle har været »velagte Dannemænd«.

2. Fra Reformationsaarhundredet.

Uagtet det historiske Kildemateriale er langt rigere i dette Aarhundrede end i Tiden forud, er det dog

¹⁾ Erslev: D. Br. f. Midld. og »Skivebogen« for 1921, 19.

²⁾ Hardsyssels Diplomatarium, Side 65.

³⁾ Becker: Ældste danske Arkivregistraturer II Bd., 186.

⁴⁾ Danske Magazin 5 R. III Bd. 159.

kun lykkedes at finde sparsomme Meddelelser for den, der søger Oplysninger om det her omhandlede gamle Navn, og nogen Forbindelse med de tidligere omtalte Personer er ikke fundet; men saa meget kan dog ses, at Navnet her i Jylland fremdeles i dette Hundrebaar er knyttet til de samme Egne, i hvilke det er kendt i Middelalderen.

Navnet er saaledes ogsaa i dette Tidsrum knyttet til Aarhusegnen, idet Niels Lett og Hustru Johan(ne) Søndergaard i Aaret 1539 bor i Søndergaard («laa hvor Lyngbygaard nu ligger») i Lyngby Sogn¹⁾. I nævnte Aar fødtes her Ægteparrets Datter Maren, som senere i Ægteskab med Peder Nielsen Fog fra Borum (boede en Tid i Voldby og siden i Farre) blev Stammemoder til nulevende store, kendte Slægter af Navnene Fog, Thestrup o. fl.

Muligvis har nævnte Niels Lett og Hustru haft flere Børn; men da ingen af disse er kendt, og da ingen af Datteren Marens Efterkommere vides at have baa-ret Navnet Lett, staar det fra Lyngby kendte Navn — indtil videre — uden Forbindelse med andre Slægter eller Personer af dette Navn. Der kan dog næppe være Tvivl om, at Niels Lett hører til en paa Egnen gammel og anset Slægt, idet en Følelse af Slægtsstolt-hed eller Slægtsrodfastethed rører sig, naar hans Datterdattersøn, den gamle Aarhusborger Rasmus Pedersen Thestrup (f. 1588, † 1656), i sin Slægtebog anfører, at han paa mødrene Side nedstammer fra »de Fogs og Borum Folk og af de Letter og Lyngbygaards Folk²⁾«.

Derimod synes det tvivlsomt, om den Wolluff Litt i Wyffwyld (c: Vivild i Sabro Herred), som 1531 paa Galten Herredsting lod læse et Brev vedrørende gammelt Kirkejord³⁾, har nogen Forbindelse med det her omhandlede Slægtsnavn.

Noget anderledes stiller Sagen sig med Hensyn til Broderparret Peder Jensen i Stadsgaard (Konstantinsborg) og Las Jensen Let Herredsfoged og Ridefoged

¹⁾ Hübertz: Actstykker om Staden Aarhus, II Bd., 307 o. flg.

²⁾ Hübertz: Actstykker osv., II Bd.

³⁾ »Jydske Samlinger«, 3 R., III Bd., 69.

i Enslev, Houlbjerg H¹). Vel bærer kun den ene af Brødrene Navnet Let, men man tør nok her gaa ud fra, at de begge har Slægtsforbindelse med Folk af dette Navn.

At ovennævnte Peder Jensen [Let] i Aaret 1579 opholder sig i Stadsgaard vides med Sikkerhed; men noget synes at tyde paa, at han allerede er kommen til Gaarden Aaret forud. Den 3. September 1578 bortskøder nemlig en Peder Jensen, Ridefoged under Silkeborg Len, sin jordegne Gaard (∩: Selvejergaard) i Embderup og et Stykke Skov, kaldet »Tyck«, til Kronen, mod at han og hans Søn fritages for at svare Skat af hans jordegne Gaard i Jernit²). (Embderup og Jernit var da Landsbyer ved Hammel).

I samme Aar, som ovennævnte Handel mellem Kronen og Peder Jensen fra Silkeborg Len finder Sted, udgaar 26. November kgl. Ordre til Hr. Mandrup Parsberg og Moder, at de ikke maa lade deres Foged paa Stadsgaard befatte sig med at »indgrave i denne Gaards Mark af den Jord, som fra Arilds Tid tilhørte Aarhus Domkirke³)«.

Intet synes at tale imod Formodningen om, at de her omtalte Fogder er een og samme Person, idet Ridefogden fra Silkeborg Len meget vel efter Afhændelse af sin Gaard i Embderup kan have opgivet Ridefogedhvervet for derefter at overtage et Fogedhverv paa Stadsgaard, og det saa meget mere, som det ser ud til, at hans 1. Hustru, Karine Andersdatter, er død paa dette Tidspunkt, og desuden kom han fremdeles til at tjene under sit gamle Herskab, idet Hr. Mandrup Parsberg af Stadsgaard i Tiden 1577—84 var Lensmand over Silkeborg Len.

End yderligere bestyrkes vor Formodning derved, at Peder Jensen i Stadsgaard ejede en jordegne Gaard i Jernit, hvilken Gaard han 1583 mageskiftede til Stadsgaards daværende Ejer Valdemar Parsberg (en Broder til Mandrup P.) mod et Skovstykke paa Bjørnkjær-Balle i Ormslev Sogn⁴).

¹) Kancelliets Brevbøger 1578—91, fl. G.

²) S. St.

³) S. St.

⁴) Kanc. Brevbøger og Jydske Registre 3, 566.

At P. J. paa dette Tidspunkt afhænder sin Gaard i Jernit mod Skovstykket i Ørmslev skyldes maaske dette, at han først i dette Aar føler sig fast knyttet til Stadsgaard, der 1583 er kommet i Kronens Eje, og, at P. J. samtidig faar Lov til at blive i Gaarden som Kronens Fæster.

Det anførte o. a. m. synes at tyde paa, at P. J. allerede har været en »holden« Mand, før han kom til Stadsgaard, og at hans Velstand yderligere øges her er uden for al Tvivl. Han modtager Stadsgaard 1583 uden Indfæstning, og Landgildeydelsen bliver fastsat til 30 Dlr. aarlig. — Inden 1587 maa han have giftet sig igen; thi da faar han og Hustru Lov til at beholde Stadsgaard i 16 Aar uden at svare Landgilde, Ægt, Arbejde eller anden Tyngde af Gaarden¹⁾. Alt forud har han 1585 for sin fraværende Søns Arv fra Jernit købt Halvdelen af en Gaard i Jegstrup²⁾, og samtidig med at han 1594 skifter efter sin 2. Hustru, Karen Olufsdatter, køber han yderligere en Søsterlod i Jegstrup³⁾. — 1595 giver han Datteren Else Pedersdatter, gift med Peder Rasmussen Kane, »Forlæningsbrev« paa en Gaard paa Torvegade i Aarhus⁴⁾.

I Aaret 1600 arver han: »boe, boeskaf, guld, sølf, pendinge, korn, lefvendes Kvæg, och anden løsøre efter min salig Broder Las Let i Ensløf⁵⁾«.

Naar hertil kommer, at Peder Jensen og hans tredje Hustru Anne Ibsdatter⁶⁾ i Aaret 1604 faar Livsbrev paa Stadsgaard med de alt tidligere tilstaaede Lempelser samt Ret til at nyde Kronens Part af Malling Sogns Korntiende, mod at P. J. afstaar til Kronen sin Rettighed i den afdøde Broders Gaard i Ensløv, er der næppe Grund til at forbavses over, at en af hans Døtre af første Ægteskab, Sidse Pedersdatter, bliver gift med den ansete Købmand, Raadmand og senere Borgmester Niels Christensen Skriver i Aarhus.

¹⁾ Kanc. Brevbøger.

²⁾ V. A. Secher: Kongens Rettertingsdomme.

³⁾ S. St.

⁴⁾ S. St. Torvegade er det nuværende Storetorv.

⁵⁾ V. A. Secher: Kongens Rettertingsdomme.

⁶⁾ En Broder til hende, Anders Ibsen i »Borlund«, (Navnet ukendt for Stednavnudvalget), anmoder 1604 P. J. om at modtage Arv efter Hustruens Fader Jep (Ib?) Michelsen.

Og naar dette Ægtepar ca. 1598 bygger den statelige »gamle Borgmestergaard« i Aarhus, over hvis Hovedindgang Parrets Navne endnu er at læse, tør man vel tro, at denne Bygnings Opførelse i nogen Grad skyldes Hustruens Medgift.

Peder Jensen døde i Stadsgaard 26. Aug. 1606, og efter hans Død føres en langvarig Strid mellem hans Enke og Borgmester Niels Christensen Skriver om Delingen af hans Bo¹⁾.

Som Peder Jensen i Stadsgaard synes ogsaa Broderen Herreds- og Ridefogden i Enslev at have været en rig Mand, der ved Siden af at røgte sit dobbelte Fogedhverv tillige har forstaaet at øge sit Bo. Saaledes opnaar han ved gentagne Henvendelser til Kronen den ene Fordel efter den anden²⁾. Han faar saaledes Ret til at nyde Brokorn af Bøste-Bro (o: Bisbro v. Laurberg). Han fritages for at svare Landgilde af sine jordegne Gaarde i Enslev og Vellev, faar Brugsret til et Engstykke ved Hornbæk og ejer tillige en Gaard i Haurum. Det har derfor næppe gjort føleligt Skaar i hans Rigdom, naar han kort før sin Død skænker Alterkalke til Kirkerne i Hvorslev og Vellev³⁾, og da hans Ægteskab var barnløst, har det næppe været nogen ringe Arv, som efter hans Død Aar 1600 tilflyder Broderen i Stadsgaard.

At Las Jensen Let har været en anset Mand og regnet for staaende udenfor almindelig Bondestand, derom vidner hans Ligsten i Vellev Kirkes Kor samt et billedprydet Epitaphium paa samme Kirkes Væg over ham og Hustru Ella Jensdatter.

Muligvis kan det gennem Arkivundersøgelser lade sig gøre at paavise Slægtsforbindelse mellem de her omtalte Brødre og den fra Houlbjerg Herredsting 1507 omtalte Lasz Lett, og muligvis lader Slægtsforbindelse mellem nævnte Peder Jensens 1. Hustru Karine Andersdatter og Herredsfogden Anders Sejersen⁴⁾

¹⁾ V. A. Secher: Kongens Rettertingsdomme.

²⁾ Kanc. Brevbøger 1578—91.

³⁾ Jydske Samlinger, 1 R., 10 Bd., 156.

⁴⁾ Navnet Sejer var alm. brugt i Egnen omkring Hammel—Jernit i Tiden 1500—1600: Jens Sejersen i Farre 1533—43, Laurids Sejersen i Sorring 1536—43 og Sejer Andersen Bonde i Oustrup 1583—98.

fra Houlbjerg Herred, der ogsaa ligger begravet i Velle Kirke, sig ogsaa paavise. Derimod synes Forbindelsen mellem nævnte Brødre og nulevende Slægter af Navnet Leth afbrudt, idet Las J. Let døde barnløs, og eneste Søn af Peder Jensen i Stadsgaard, Sejer Pedersen, i Tiden omkring 1582 rejste til Udlandet uden at være vendt tilbage, da der skiftes efter Faderen. Skal der derfor være nogen Sandsynlighed for at finde Tilknytning til nulevende gamle, rod-faste Slægter af Navnet Leth i Aidt og Velle Sogne, Houlbjerg Herred, maa Forbindelsen være knyttet til Slægtled i Tiden 1500—1600 eller tidligere.

Som Navnet i Reformationsaarhundredet holder sig i nærmeste Omegn af Aarhus og i Houlbjerg Herred, saaledes er det ogsaa paa denne Tid kendt i Fjends Herred, idet en Anders Let 1544—46 bebor en Gaard i Fly; og i henvend to Hundrede Aar efter den Tid er Navnet endnu kendt og brugt i denne Egn¹⁾.

Om Navnets Skæbne i Sømme Herred kan her intet oplyses; men derimod vides Navnet at være kendt paa Fyn 1568; thi i dette Aar hedder det om en »Hr. Seuren Let«, at han »havde for nogen Tid siden et Vicariat i Odense²⁾«, og 1613 var Jakob Lett Borgmester i samme By³⁾.

Ogsaa i Norge er Navnet kendt, idet Hr. Peder Let i Aaret 1573 var Præst i Snaasen⁴⁾. Og endelig er Navnet i Aarhundredets Slutning knyttet til Skibby i Harlev Sogn.

3. Slægtsnavnets tidligst kendte Forekomst i Harlev Sogn.

Af Muldjord er dækket hensovedes Ben, og Støv havde skjult deres Navne, som her fremdrages for Efterslægt sèn for denne at glæde og gavne.

Byen Skibby i Harlev Sogn, Framlev Herred, nævnes allerede før Aar 1200 som det Sted, hvor

¹⁾ Svend Aakjær: »Skivebogen« 1919 og 1920.

²⁾ Kanc. Brevbøger.

³⁾ S. St.

⁴⁾ Personalhist. Tidsskr., III R. 5 Bd.

Kongættlingen Hellig Niels (Søn af Knud Magnussøn) boede og havde anlagt en Frugthave.

Efter hans Død blev — om Sagnet har Ret — hans Lig ført til Aarhus og begravet der.

Et andet Sagn beretter, at Tuko (Tyge) i Skibby tre Nætter i Rad hørte en Røst, der sagde: »Gør et Kors af godt Træ og sæt det paa Hellig Niels's Grav i Aars¹⁾«.

Over syv Hundrede Aar er henrundet, siden Hellig Niels lagdes i Grav; men muligvis minder Navnet »Kirkekjær« (en Sænkning i Jordsmonnet) og Sagnet, der fortæller, at Skibby engang har haft sin Kirke, om hin fromme Mand, som over høje, fjerne Maal ikke glemte at pleje Ymperne i sin Abildgaard paa Skibbys solbeskinnede Bakkehæld, og hvis Liv og Færden i den lille By ved den stille, glidende Aa i Minde og Drøm hos de efterlevende giver sig skønt Udslag i Byfællen Tukos Ord om at ære den heden-gangne.

Ud over, hvad her er omtalt, findes der næppe meget at berette i Tiden forud for 1550. Omtrent paa dette Tidspunkt var Byens tre Helgaarde i Adelsens Eje; men inden Aarhundredets Slutning var Byen Krongods under Skanderborg Len. — I Aaret 1573 overlader Erik Podebusch til Bidstrup den ene af Gaardene til Kronen og betinger sig da Ret til hos Gaardens Fæster Jens Pedersen at kræve Befordring med fire Vogne samt frit Natteleje og Underhold, saa ofte hans Rejser falder gennem Lenet. Til Gengæld fritages Jens Pedersen for at gøre Ægt og Arbejde til Skanderborg Slot, saa længe Erik Podebusch er i Live²⁾. I Aaret 1583 mageskifter Valdemar Parsberg til Stadsgaard den anden af Gaardene til Kronen, og samme Aar faar Kronen ogsaa Byens tredie Gaard ved et Mageskifte med Mouritz Podebusch til Kiørup³⁾.

Hvorvidt Byen paa den Tid har haft anden Bebyggelse end de tre lige store Helgaarde, faar henstaa

¹⁾ Hoffmeyer: Blade af Aarhus Bys Historie, S. 66 og H. Olrik: Danske Helgeners Levned.

²⁾ Kanc. Brevbøger.

³⁾ S. St.

ubesvaret; men det fremgaar klart, at enkelte af Gaardene til Tider har huset Inderster, der vel har beboet den Lejlighed, som vist fandtes i hver Gaard for i givet Tilfælde at kunne huse den ene Familie, naar Fader og Søn eller maaske to Søskende delte Fæstet af en Gaard. — Iøvrigt har Byen næppe skiftet synderligt i Udseende i Tiden mellem 1600—1800; thi ældste Bykort (1798) har vel seks Gaarde, men de er sammenbyggede to og to, og kun et Dige eller Gærde danner Grænse mellem den oprindelige Helgaards to Halvdele.

Allerede 1598¹⁾ har vist den ene af Gaardene haft to Fæstere; thi en Peder Lett fæster da »den halve Gaard i Skibby, som hans Fader paaboede og opladt til ham«. — Peder Letts Navn er kun truffet denne ene Gang; men fire Aar efter omtales en Niels Lett som Fæster af en Helgaard i Byen, og der er næppe Tvivl om, at de hører til samme Slægt. — Muligvis er det Fader og Søn, eller maaske er de Brødre og Sønner af den Jens Pedersen, der 1573 beboede en af Byens Helgaarde.

Det er om ovennævnte Niels Lett og hans Afkom her skal fortælles; men forskellige Grunde nødvendiggør, at her som Regel kun omtales Personer og Slægtsgrene, der har bevaret Slægtsnavnet op til vore Dage, og at disse i Almindelighed kun følges saa langt frem i Tiden, saa der lige skønnes at være Føling mellem da og nu.

4. Slægtens Stamfader.

Niels Lett i Skibby.

Denne Mands Navn er fundet omtalt første Gang i Skanderborg Lens Regnskaber for Regnskabsaaret 1602—03, og han er da Fæster af en af Kronens Gaarde i Skibby, Harlev Sogn, Framlev Herred.

Gaarden er da, som alle tre Gaarde i Skibby, en Helgaard og svarer i Landgilde 3½, Ørte Rug, 3½, Ørte Byg, 3 Ørte Havre, 1 Fdg., 1½, Letpund Smør, 1 Brædsvin, 1 Lam, 1 Gaas, 2 Høns, 1 Okse at stalde og 2 Rdlr. i Gæsteripenge, og Niels Lett lønner da en

¹⁾ Skanderborg Lens Regnsk. Pag. 102. (R. Arkv.)

Tavle A.

Stamfædrene og Slægtens Hovedgrene.

Niels Lett,
Kronens Fæstebonde i Skibby 1602–16.

Peder Nielsen Lett,
(1609–1653).

Harlevholmslægten.

Søren P. Lett,	Kirsten Pd. Lett,	Niels P. Læth,
† 1682.	g. m. Daniel P. Kaae.	† ca. 1667.
(Tavle B. S. 22.)	(Se Aarb. St. Aarb. XIV, S. 68.)	

Skibbylinie I.

Peder N. Læth,
f. ca. 1653, † 1743.
(Tavle C, S. 41.)

Skibbylinie II.

Maren Nd. Læth,
f. ca. 1646, † 1724.
(Tavle D, S. 48.)

Fregerlevlinien.

Niels N. Læth,
f. ca. 1658, † 1740.
(Tavle E, S. 59.)

Fregerlevslægten.

Niels N. Læth,
f. 1700, † 1784.
(Tavle E, S. 59.)

Hørningslægten.

Peder N. Læth,
† 1757.
(Tavle F, S. 66.)

Skdb.-Ladegaardsl.

Anne Nd. Læth,
f. 1711 (?).
(Tavle G, S. 73.)

Dreng (c: Tjenestekarl) med fuld Løn og en anden Dreng med halv Løn.

Foruden den gamle, faste Landgildeydelse er der vel, da Gaarden forud kom i Kronens Eje, blevet dens Bruger paalagt at yde Ægt og Arbejde til Skanderborg Slot; thi 8. Marts 1573¹⁾ blev der ved kgl. Befaling paalagt jordegne Bønder, Kronbønder og andre, der tjente under Skanderborg Slot, at de for Fremtiden skulde gøre Ægt og Arbejde til Slottet, saa ofte Lensmanden krævede det.

At Landbefolkningen følte dette Krav som et meget trykkende Paalæg er det forstaaeligt, og alle, der kunde have en Smule Haab om at blive fritaget for

¹⁾ Kanc. Brevbøger.

denne Byrde, anstrengte sig derfor ogsaa for at opnaa Fritagelse, og især for Mænd, der havde offentlige Hverv, lykkedes dette ofte. Saaledes blev Sandemænd (der afgav Kendelser i Markskeltrætter) i Sabro, Gjern, Hjelslev og Bjerre Herreder i 1578 fritaget for at yde Ægt og Arbejde, hvilke Lempelser ogsaa snart bliver Sandemænd i Framlev Herred til Del¹⁾). Ligeledes bliver Peder Pedersen i Borum, som Paaskønnelse for hans 31-aarige Tjenestetid som Herredsfoged over Framlev Herred, fritaget for at yde Ægt og Arbejde til Skanderborg²⁾).

Da Niels Lett allerede i Aaret 1609 faar sin Søn som Medfæster af Gaarden³⁾), maa hans første Manddomstid vel være faldet sammen med Gaardens Overgang til Kronen, — en Forandring der vel næppe har forvoldet Fæsterne nogen Sorg; thi Kronen afhændede sjældnen eller aldrig sit paa denne Egn erhvervede Gods, og man var derfor nu ikke udsat for skiftende Ejeres Vilkaarligheder. Desuden var Frederik II en mild og naadig Herre, der paa sine mange Rejser i Egnen var let at faa i Tale, og som oftest havde han lydhørt Øre for den jævne Mands Klagemaal.

Iøvrigt synes Tiden at have været begivenhedsrig for Egnen og Sognet. De fleste af Gaardene i Harlev By, der tidligere havde ligget under Hovedgaarden Sandgrav i Storring Sogn⁴⁾), kommer under Kronen, ligesom ogsaa Gaarden Harlevholm efter »den skotske Kvinde«s Død 1567 kommer i Kronens Eje. — Ogsaa paa Kirkens Omraade sker der Forandringer, idet Sognepræsten, der i en Aarrække synes at have boet i Aarhus, nu tager Bolig i Harlev Præstegaard⁵⁾).

Kirken faar sin nuværende Altertavle, hvori Sognepræsten Daniel Pedersen Kaaes Navn og Aarstallet 1592 tidligere fandtes indridset. (Her skal nævnes, at man 1922 — efter at have fjernet nogle Lag af Kalk bag Kirkens Døbefont — fandt samme Mands Navn

¹⁾ Kanc. Brevbøger.

²⁾ S. St.

³⁾ Skanderborg Lens Jordebøger 1609—16.

⁴⁾ S. St. 1581—99.

⁵⁾ Aarh. St. Aarbøger, XIV Bd., 48.

og samme Aarstal malet paa Kirkevæggen.) I Aaret 1607 faar Præsten Daniel P. Kaae sin Søn Mads Danielsen Kaae til Medhjælper, og fra 1614 er denne Mand Præst i Harlev—Framlev. Kort efter maa gamle Niels Lett have lukket sine Øjne, thi efter 1616 er hans Navn ikke fundet i Lensregnskaberne, og Sønnen har da overtaget Fæstet og Helgaarden.

5. Peder Nielsen Lett.

Fra 1609—16 er Peder Nielsen Lett som anført sin Faders Medfæster af en af Kronens Gaarde i Skibby; men efter den Tid driver han Gaarden alene, indtil han — følgende gammel Sæd og Skik — 1646 ogsaa lader sin Søn dele Fæstet med sig. — Gaardens Størrelse og Afgifter er fremdeles som i Niels Letts Dage.

Under de haarde Tider, som Peder N. Lett og Hustru Ingeborg Sørensdatter¹⁾ kommer til at opleve, har de vel delt Skæbne med deres Byfæller, der alle efter Wallensteins Indfald maa indskrænke Tjenerholdet, saa hver af Byens store Helgaarde maa nøjes med at holde en Dreng til halv Løn. Et Par Aar efter »forskaanes« alle Fæsterne i Skibby for den halve Kornlandgilde, og siden, da Torstenson-Krigen (1643—45) er forbi, maa de igen alle forskaanes for den halve Korn- og $\frac{1}{3}$ Smørlandgilde.

Men trods Skattelettelse og Indskrænkning af Tjenerholdet ser det dog ikke ud til, at Fattigdom har naaet at kige over Dørtærskelen hos nogen Bonde i Skibby; ingen af Gaardene er lagt øde, og om Brand og Plyndring er intet fundet. Desuden ser det ud til, at saavel Peder N. Lett som Byens to andre Gaardmænd Peder Danielsen Kaae og Rasmus Laursen har været »ærlige og velagte Dannemænd«. P. D. Kaae er formentlig Præstesøn fra Harlev, og de to andre nævnes 1639 sammen med Søren P. Lett i Harlevholm o. fl. som Kaldsmænd ved Præstevalget og tilige som »Kirkeværger og Medhjælper« i Menigheden²⁾.

¹⁾ Hendes Navn er anført i Framlev Herreds Tingb. 1662, Bl. 47 b.

²⁾ Gejstlig Herredsbog fra Framlev H. 1661.

I Aaret 1646 eller kort efter har Peder N. Lett delt Gaardens Fæste med Sønnen Niels Pedersen Læth¹⁾; thi paa dette Tidspunkt fødtes sidstnævntes Datter Maren, og inden 1653 maa Peder N. Letts Død være indtruffet, idet en Sønesøn da fødes og opkaldes efter Bedstefaderen, hvilket i Følge Egnens Skik og Brug næppe var sket, om denne havde været i Live. Heller ikke Ingeborg Sørensdaters Dødsaar kan nøjagtig angives; men hendes Død maa være indtruffet 1662 eller kort forud; thi i dette Aar deles hendes Fædrearv: Part i en Selvejergaard i Skivholme, mellem Medlemmer af Slægten²⁾. Efter at denne Arv har været »lovbøden« tre Tingdage, afholdes Skiftesamling, og det hedder herom i Framlev Herreds Tingbog: »Saa mødte Søren Pedersen Let i Harlevholm og tilbød Sølvpenning, Fyldest og fuld Værd for forskrevne Lod og Arvepart udi fornævnte Gaard og Ejendom at vil erlægge og betale eftersom han er dertil den største Lodsejer. Item Daniel Pedersen (Kaae — se Side 14) i Skibby udi lige Maader bød Sølv og Penning for fornævnte Arveparter«. — Det blev Søren Pedersen Let, der fik Skødet paa Gaardparten.

Af Peder Nielsen Letts Børn kendes:

1. Søren Pedersen Lett, som senere vil blive omtalt under Harlevholmslægten, er 1661 Fæster af den ene Halvpart af Gaarden Harlevholm i Harlev Sogn. Her skal imidlertid gøres opmærksom paa, at en Mand af samme Navn allerede 1633 er Fæster i Harlevholm, og at det er sidstnævnte, der sammen med flere (se Side 16) er nævnt som Kaldsmænd 1639. — Nogen Slægtforbindelse mellem de to Navnefæller er ikke fundet, og Tidspunktet for den yngre S. P. L.s Ankomst til Harlevholm kan ikke angives; men det tør antages, at det falder sammen med den ældre S. P. L.s Afgang; thi Navnet Søren Pedersen Lett er i uafbrudt Rækkefølge i Tiden 1613—1682 knyttet til den ene af Gaardens Fæstere.

¹⁾ V. A. Secher: Medd. fr. d. danske Rigsarkiv, 1 Bd. 517—18.

²⁾ Framlev H. Tingb. 1662, Bl. 22.

2. Kirsten Pedersdatter Lett bliver gift med Bonden Daniel Pedersen Kaae i Skibby og er ældste kendte Stammoder til Slægten Kaae fra Skibby¹⁾. To af dette Ægtepars Sønesønnedøtre bliver gifte med Mænd af Slægten Leth og har talrigt nulevende Afkom, (se Tavlerne D. og E.)
3. Maren Pedersdatter Lett, gift med Bonden Niels Lassen i Hørslev, er Moder til to Sønner og to Døtre.

I Skiftet efter Niels Lassen ses, at denne Familie hører til de under Svenskekrigen haardt ramte. Det hedder i Skiftet af 1661²⁾: »Tilstede var Børnenes Morbroder Niels Pedersen Let af Skibby. — Søren Pedersen Let af Hollum (o: Harlevholm) fordrede efter Brev 13 Sletdaler . . . Men som di fatig Folck dieres Guods och Formoue er aff Kridsfolcket bortrøffuet och bortpløndret, saa kunde der kun betales en slet Marck for hver Dalers Gjæld«. — Hendes og Børnenes senere Skæbne er ukendt.

4. Maren Pedersdatter Lett er gift med Rasmus Nielsen, der i Tiden omkring 1646 er den ene af Fæsterne i Harlevholm³⁾ og vist død før 1650. — Det ser ud til, at Enken og Sønnerne Mogens Rasmussen og Niels Rasmussen Let er blevet i Gaarden indtil Svenskekrigen; thi i Framlev Herreds Tingbog for 1662 hedder det: »For Tingdom stod Niels Rasmussen i Harlevholm og udi Haand tog hans Morbroder Søren Pedersen Let i Harlevholm og gav tilkende, at eftersom hans salig Moder Maren Pedersdatter, som boede og døde i Balle, er ved Døden afgangen nu udi den besværlige Krigstid og var jagen fra Hus og Gaard og ganske frarøvet og bortpløndret hendes fattige Formue, saa der ganske slet intet fandtes efter hendes Død, hvorfor fornævnte Niels Rasmussen nu her for Retten gjorde og gav fornævnte Søren Pedersen

¹⁾ Aarh. St. Aarbøger XIV, 65.

²⁾ Framlev H. Tingbog 1661, Bl. 134 b.

³⁾ Aarhusgaards Lens Jordebog 1646, samt et senere her i Aarbogen anført Stykke om Fæsterne i Harlevholm. (Side 96).

Let en fuld, tryk og uigjenkaldendes Afkald for alt af Arv og Gods som hannem kunde tilfalde efter hans førnævnte Moder«. (Efter dette ligger det nær at slutte, at Søren Pedersen Lett (se Side 17) efter Svogeren Rasmus Nielsens Død har overtaget dens Fæste).

5. Niels Pedersen Læth, der 1649 er nævnt som Faderens Medfæster¹⁾, men som vist allerede forud dyrkede Gaarden i Fællesskab med denne (se Side 17), er 1655 eneste Bruger af sin Fødegaard i Skibby. I Matriklen af 1662 staar Gaarden anført med samme Landgilde som i Bedstefaderens Tid, og dens Udsæd staar anslaaet til 6 Td. Rug, 7 $\frac{1}{2}$ Td. Byg, 5 Td. Havre, 1 Skp. Boghvede, og Høavlen er angivet til 16 Læs.

Uagtet Niels P. Læth til sin Død beboede og drev Helgaarden i Skibby, synes dog hans økonomiske Kaar at have været adskilligt ringere end hans Fædres. Vel ser det ikke ud til, at de polske og brandenborgske Hjælpetropper har huseret saa slemt i Skibby som flere andre Steder, men 1661 ansøger dog Niels P. Læth om Skattelettelse, og udmeldte Mænd vidner paa Herredstinget, at han i dette Aar kun har avlet en Tiendedel af det sædvanlige, og i Aaret 1665 undlader han at betale Kirkens Tiende, hvilken Afgift han forøvrigt senere paa Herredstinget 1667 bliver dømt til at betale.

Et grelt Billede fra Svenskekrigens Tid skal her gengives efter et Tingvidne²⁾ vedrørende Morten Sørensen i Harlevholm (vist en Søn af den ældre Søren P. Let i denne Gaard — se Side 89), om hvem det hedder, at han

»haffuer udi torleden Suenschens Tid veret jaget fraa Huus og Gaard och hans fatige Formou hannem frarøffuet och frapløndret, item hans Boeschab sønderhugen och sønderslagen och udi sin beste Qurnseed forhindret, och Quornet blef bortrøffuet, hans Aufling, Nering och Biering blef

¹⁾ Skanderborg Lens Jordebog.

²⁾ Framlev Herreds Tingb. 1661, Bl. 145 b.

nederlagt, Taget af Husen afbrøt och borttaget, saa vel och udi Polaches Tiid var och møget fortrenget met stuur Indquortiering och anden stour Røfueri och Plønderi, saa hand nu derfor møget er kommen til agters. . . «

Men trods de gennemlevede Trængselstider staar det dog ikke daarligere til, hverken hos Morten Sørensen eller hos Niels P. Læth, end at de, og deres Sønner efter dem, kan blive ved deres Gaarde.

Niels P. Læth var gift med Anne Nielsdatter, der mange Aar efter Mandens Død boede i Gaarden og sandsynligvis er identisk med den Anne Nielsdatter, som døde i Skibby 1706, 90 Aar 3 Mdr. gl. — Efter dette er hun altsaa født ca. 1616, hvilket Tidspunkt omtrent maa falde sammen med Aars-tallet for hendes Mands Fødsel (hans Bedstefaders Død og Faderens Overtagelse af Gaarden, se Side 16). Parrets Giftermaal har antagelig fundet Sted i Tiden omkring 1646, (se Side 17). Af deres Børn kendes: Maren (f. ca. 1646), Peder (f. ca. 1653) og Niels (f. ca. 1658).

Efter Niels P. Læths Død synes Gaarden i nogle Aar at have været fæstet af Niels Mogensen, som var gift med Datteren Maren. — Senere, ca. 1678, bliver Gaarden delt, saa den paa dette Tidspunkt fuldmyndige Søn Peder Nielsen Læth bliver Niels Mogensens Medfæster, og Anne Nielsdatter tager da Ophold hos Sønnen.

Efter denne Deling bliver Gaarden ikke mere fæstet af en enkelt Mand, men danner for Fremtiden to selvstændige Brug under det Skanderborgske Ryttergods.

6. Slægtsgaarden deles og lægges under Ryttergodset.

Noget nøjagtigt Tidspunkt for Slægtsgaardens Overgang fra Krongods til Ryttergods under Skanderborg Rytterdistrikt kan ikke angives; men det maa være sket i Tiden omkring 1678, omtrent samtidig med at Byens to andre Gaarde kommer under Ryttergodset.

Ogsaa i anden Henseende danner denne Tid et Mærkepunkt i Byen Skibbys Historie, idet alle tre Helgaarde deles, saa hver af dem faar to Fæstere, hvilken Forandring ingenlunde synes at have været alle til Behag¹⁾. For ovennævnte Slægtsgaards Vedkommende synes dog Delingen ikke at have voldet store Vanskeligheder, og den unge femogtyveaarige Peder Nielsen Læth bliver da Svogeren Niels Mogensens Medfæster.

Med Hensyn til Bygninger og Beboelsesforhold er der næppe ved Delingen sket synderlige Forandringer, idet Gaarden vel allerede fra de Tider forud, da Fader og Søn i gentagne Tilfælde delte Fæstet, har haft to Lejligheder, og maaske har Omordningen ikke engang medført, at det Dige eller Gærde, som hundrede Aar senere (se ældste Bykort) angiver Grænse mellem Gaardparterne, da er blevet rejst.

Bortset fra nogen Uro og Strid, som Delingen af Kaae-Slægts Gaard afstedkom, synes Byen at have levet i stille Tilbagetrukkethed til henimod Aarhundredskiftet. Peder N. Læth lever indtil ca. 1797 som Ungkarl — sandsynligvis med Moderen og Broderen Niels som Hjælpere i Bedriften — og Velstanden i de to Gaarde, som beboes af Slægterne Kaae og Leth, er i jævn Tiltagende, og Grunden lægges da til den Velstand, der findes i de nærmest følgende Slægtled.

I Tiden kort forud for Aaret 1697 maa Niels Mogensens Død være indtruffet; thi i dette Aar har Jens Poulsen overtaget Fæstet af hans Gaard og er gift med Enken, og omtrent paa samme Tidspunkt bliver Brødrene Peder N. Læth og Niels N. Læth viiede til to unge Piger fra Fregerslev i Hørning Sogn, Søstre til Anne Rasmusdatter (f. 1654), der da alt i adskillige Aar har været gift med Brødreparrrets Fætter og Nabo Peder Danielsen Kaae. Niels N. Læth overtager derefter Fæstet af sin Hustrus Fødegaard i Fregerslev, og Peder N. Læth bliver fremdeles boende i Fædregaarden, hvis anden Halvpart ca. 1705 overtages af Niels Nielsen Læth, eneste Søn af Niels Mogensen og Maren Nielsdatter Læth.

¹⁾ S. Aarhus St. Aarb. XIV, 66.

Tavle B.

Harlevholmslægten. (Fortsat fra Tavle A.)

Søren Pedersen Lett,
† i Harlevholm 1682.

Anne Sørensdatter Lett,
g. m. Jens Albertsen i Rodegaard.

Søren Jensen Lett,
† i Oustrupgaard 1742.

Ane L., i Oustrup.	Jens L., i Rindelev.	Søren S. Leth, † i Blegind 1773.	Peder L., i Oustrup.	Mette L. g. N. P. Leth i Hørning. (Tavle F.)
--------------------------	----------------------------	-------------------------------------	----------------------------	--

Margrethe,
g. m. Jens
Bak.

Karen,

Peder Sørensen Leth,
† i Blegind 1830.

Maren S. L.
g.1. N.N Leth
i Blegind.
(Se Tavle E.)
g.2. P.A. Leth
i Skibby.
(Se Tavle D.)

Slægten Leth-Nissen, Hørning.

Slægten Bak, Oustrup.

Slægten Basse, Blegind.

Søren P. Leth, Niels P. Leth,
Skibby. Blegind.

Peder S. Leth. Hans N. Leth.

Grd. Søren P. Leth
i Harlev.

Grd. Viggo Leth
i Blegind.

Slægten Leth, Kvotrup.

Nulevende af Slægten:

Under Henvisning til den foran Side 14 anførte Tavle A følger herefter nogle Oplysninger om Harlevholm og om Søren Pedersen Lett med Afkom. Dernæst vil de fra Broderen Niels Pedersen Læth i Skibby nedstammende tre Linier blive omtalt.

7. Harlevholm.

I vore Dage er Harlevholm Navn paa to Gaarde i Harlev Sogn; men før Aar 1500 og i det mindste til efter 1688 var Harlevholm en saakaldt Enstedgaard, hvis Hartkorn i Matriklen af sidstnævnte Aar staar angivet til 18 Td. 2 Skp. (gammelt Hartkorn 24 Td.), og i en Gengivelse (dateret 1816) af ældste Kort (dateret 1782) over Ejendommen er Gaarden delt i tre selvstændige Gaardbrug, alle med firelængede Bygninger.

I Tiden forud for Reformationen hørte Gaarden vist under Aarhus Bispestol; men da Bispegodset derefter gaar over til Kronen, overtages Gaarden 1536 af Genete Craigengelt («Den skotske Kvinde paa Tjele») og hendes Mand Hans Skriver, og efter hendes Død 1567 sælges Gaarden til Ejeren af Stadsgaard¹⁾. Da denne Gaard ligger i Ning Herred, som indtil Reformationen hørte under Skanderborg Len, men derefter lægges under Aarhusgaards Len, kommer ogsaa Harlevholm — i Modsætning til den øvrige Del af Harlev Sogn — i en lang Aarrække under Aarhusgaards Len.

Efter i nogle Aar at have tilhørt Slægten Parsberg i Stadsgaard, ejes den 1588 af Corfitz Trolle til Sandager, som i dette Aar afhænder »Halløfholm i Ning Herred« til Kronen²⁾, i hvis Eje den bliver, indtil den 1661, sammen med meget andet Jordegods, overdrages til Gabriel Marselis³⁾. Siden hører Gaarden under Stamhuset Konstantinsborg, og saa sent som 1790 ejer Fr. de Fædder-Cariusius 11 Td. Hartkorn af Harlevholm⁴⁾. 1804 nævnes Jens Rasmussen og 1834 Niels Johansen, begge af Harlevholm, som Selvejere.

Til Brugere og Beboere af Gaarden tør vel den 1319 nævnte »Andreas Nielsen af Hatleholm⁵⁾« henregnes og tillige den førømtalte Hans Skriver (1536—67) samt den Peder Sørensen af »Halleholm«, der 1590 nævnes som Signans (Forsegler) af et i dette Aar paa Ning Herreds Ting udstedt Skøde⁶⁾.

¹⁾ Trap: Danmark.

²⁾ Laursen: Kronens Skøder.

³⁾ S. St.

⁴⁾ Trap: Danmark.

⁵⁾ S. St.

⁶⁾ A. Eriksen: Øvle-Slægten, S. 27.

Fra Aar 1600 eller tidligere er Gaarden delt mellem to Fæstere¹⁾, hvilket vedblivende er Tilfældet indtil ca. 1800. Af Fæsternes Navne kendes efter Aarhusgaards Lens Regnskaber:

- 1600 Peder Sørensen og Peder (Eskesen?)
(1608 løser Søren Pedersen, født i Harlevholm, Borgerskab i Aarhus.)²⁾
- 1613 Peder Sørensen og Søren Pedersen.
- 1633 Søren Pedersen og Søren Eskelsen, og Gaardens Landgilde er da: 6 Ørte Rug, 6 Ørte Byg, $\frac{1}{2}$ Td. Smør, 1 Dlr. for 1 Okse at stalde, 2 Dlr. Gæsteri og af Mølletoft 2 Skp. Havre.
- 1636 Søren Pedersen Let og Søren Eskelsen; samme Afgift.
(1639 er Søren Pedersen Let Kaldsmand ved Præstevalg).
- 1641 Samme Mænd; Afgiften forhøjet.
- 1646 Søren Pedersen Let og Rasmus Nielsen; Afgiften nedsat.
- 1650 Søren Pedersen og Morten Sørensen; Afgift som i 1633.
- 1657 Samme Mænd og Afgift.
- 1661—62 Søren Pedersen Let og Morten Sørensen. (Tolderen Niels Madsen i Aarhus har da Gaarden i Pant).³⁾
- 1682 Mads Lauridsen og Rasmus Mortensen.

I Matriklen af 1688 ses, at Gaarden endnu paa dette Tidspunkt er Fællesgaard med Hartkorn 16 Td. 2 Skp. (gl. Hartk. 24 Td.); men af ældste Kort over Ejendommen ses, at Navnet Harlevholm 1782 omfatter tre adskilte firelængede Gaarde.

Efter ovenstaaende synes Gaarden i ældre Tid at have været Sognets største, og naar den ene Fæsters (S. P. L.s) Beboelseslejlighed 1682 angives at omfatte: »Ofuerstue, Lilstue, Korsstue, Storstue og Cameret«, ligger det nær at antage, at Stuehuset da er det samme, som »den skotske Kvinde« beboede.

¹⁾ Jordebøger f. Aarhusgaards Len.

²⁾ Aarhus Købstads gl. Borgerskabsbog.

³⁾ Præsteindberetninger f. Aarh. St.

8. Søren Pedersen Lett.

Som anført paa Tavle A., Side 14, er ovennævnte Søren Pedersen Lett (ogsaa nævnt paa Siderne 17 og 96) Søn af Kronbonden Peder Sørensen Lett og Hustru Ingeborg Sørensdatter i Skibby. Han var i Tiden 1662—82 Fæster af Gaarden Harlevholms ene Halvpart, men har muligvis boet her flere Aar forud.

S. P. L. var 1. Gang gift med Ane Madsdatter Kaae¹⁾, Datter af Præsten Mads Danielsen Kaae i Harlev. Af Børn i dette Ægteskab kendes Sønnen Hans²⁾, og en Datter døde som Barn. Hustruens Dødsaar ligger forud for 1662. Hans 2. Hustru var Edel Christensdatter, og af Børn i dette Ægteskab kendes seks Sønner og tre Døtre. S. P. L. døde i Harlevholm 1682. Efter hans Død bliver Enken gift med Præstesønnen Mads Lauridsen³⁾ fra Harlev (Søstersøn af S. P. L.s 1. Hustru), men hun døde 1683 efter faa Maaneders Ægteskab. Ligsten over S. P. L. og hans to Hustruer laa indtil November Maaned 1927 i Harlev Kirkes Midtergang umiddelbart op til Kortrappen.

Trods Slid af mange Fodtrin er Stenens Figurer endnu særdeles smukke og tydelige, hvorimod dens Indskrift kun delvis og med megen Besvær kan læses.

Et Forsøg paa at læse Stenens Indskrift har givet følgende Resultat:

HERVNDER HVILER ERLIG OC VELAGT MAND
SØFREN PEDERSEN LET[?] BARNFØD [I SKIBØI
.....] BO[E]D[E] OC DØDE I HELOHOLM [.....
(1682)... I HAN[S] [AL]DER[S...] AAR MED SINE
KIERE] T[VENDE HV]STRVER S: ANE [MADSDAT
TER KAAE] B[A]R[NF]ØD I HARLO PRE[STEGAARD
... OC DØ]DE DEN I SEPTEMB: [I] HENDIS [AL-
DERS...AAR OC V]D[I]D[ET] EGTESKAB [MODER
TIL.....SAMT H]ANS ANDEN KIER[E HVSTRV]
EDEL CHRISTENSDATTER BARNFØD [...] D...S
[.....] OC DØDE AAR 16[83] I HENDIS ALDER[S
.....] AAR.

¹⁾ Framlev Herreds Tingb. 1662, Bl. 106.

²⁾ S. St.

³⁾ Aarhus St. Aarbøger XIV, 61 o. flg.

Stenen er nu fjernet fra sin oprindelige Plads for at give Plads for Kirkens Varmeanlæg, og ved skødesløs Behandling er den smukke, stærke Sten søndret i to Stykker. Mange af S. P. L.s Efterkommere haaber og ønsker, at dette vort ældste Slægtsminde — vist Harlev Kirkes ældste Ligsten — maa blive bevaret og forskaanet for at komme til at dele Skæbne med de andre gamle, prægtige Ligsten, som nu findes hensatte ved Kirkegaardsdiget.

Hverken Ligstenen eller trykte Kilder har givet Oplysning om, paa hvilket Tidspunkt S. P. L. kom til Harlevholm; men da flere af hans Børn af 2. Ægteskab alt er gift inden hans Død, er han sikkert død som ældre Mand. Da intet synes at tale imod, at han kan være født paa den Tid, da Faderen overtog Fæstet i Skibby 1609 (se Side 15), og da hans 1. Hustru kan være født omtrent paa samme Tidspunkt, bliver der Mulighed for at antage, at han er den S. P. L., der nævnes som Kaldsmand ved Præstevalg i Harlev i 1639 (se Side 24), hvilken Formodning styrkes ved Betragtning af nedenstaaende, idet han da er med til at vælge den Mand, som faa Maaneder efter blev hans Svoger.

Mads D. Kaae.
Præst i Harlev
1607—39.

Peder D. Kaae.
I Skibby (1609—50),
(vist Broder til Præsten.)

Peder N. Lett.
I Skibby
(1609—ca 1553).

Ingeborgf. 1614, gift 1639 med Laurids Sørensen, Præst i Harlev 1639—68.	Ane. Daniel P. Kaae, g. m. Søren P. Lett i Harlevholm.	Kirsten P. Lett. (Søster til Søren P. Lett i Harlevholm.)
--	--	--

Andet synes dog at stride imod denne Antagelse. Det lader saaledes mærkeligt, naar kun den ene af Fæsterne, Morten Sørensen, nævnes at have lidt under Svenskekrigens »Røfueri och Plønderi«; men maaske er Forklaringen denne, at den anden Fæster, Søren Pedersen (hans Fader?), er død under Svenskekrigen; thi 1663 giver Børn af en »Søren Pedersen, som boede og døde i Harlevholm«, Afkald paa Arv efter Faderen.

Trods dette, at Fæsterrækken stadig paa samme Tidspunkt kun nævner een Søren Pedersen, lader andre Gisninger sig dog vel opstille; men vi faar her nøjes med at fastslaa som sikkert, at vor Søren Pedersen Lett i alt Fald boede i Harlevholm i Tiden 1661—82.

At S. P. L. har været en agtet og anset Mand, synes at fremgaa deraf, at hans Svoger i Harlev Præstegaard d. 23. August 1666 sender sin unge 14-aarige Søn Mads Lauridsen til Søren Lett i Harlevholm, for at han her sammen med S. P. L.s egne Børn kan »informerer udi Reining og Skrifning under Søren Rasmussens Haand og Opsigt«, hvor han bliver indtil 2. Oktober 1667. En Prøve paa, hvor vidt den unge Mand naaede udi Regne- og Skrivekunsten, findes i en gammel Slægtbog, som endnu opbevares af hans Efterkommere. Sandsynligheden taler for, at han har været mere optaget af, hvad S. P. L. kunde lære ham, end af det, der blev ham tilbudt af Søren Rasmussen, og der er næppe Tvivl om, at han i Harlevholm fik Lejlighed til at se Sognets bedste Landbrug, idet S. P. L.s Husdyrbesætning var ca. dobbelt saa stor pr. Td. Hartkorn som Besætningen i de fleste af Sognets Gaarde.

Skiftet efter Søren Pedersen Lett af Harlevholm afholdes 23. Oktbr. 1682¹⁾, og ved dette var til Stede hans Enke Edel Christensdatter og »begge deres Børn«: Peder, Jens, Mads, Rasmus, Rasmus (15 Aar), Hans (8 Aar) og Anne (arver lige med Brødrene) samt Rasmus Mortensen, gift med Søsteren Ingeborg og Fæster af Gaardens anden Halvpart, og Jens Albertsen i Rodegaard, gift med Søsteren Anne (ikke den tidl. nævnte). Til Stede var endvidere Enkens »trolofuede Fæstemand Mads Lauridsen« o. fl.

Kort efter dette Skifte bliver Enken gift med Mads Lauridsen, over hvilket man efter Nutidens Tankegang næppe undgaar at blive en Smule forbavset, naar man faar at vide, at denne Mads Lauridsen ikke er nogen anden end den tidligere omtalte unge Mand

¹⁾ Marselisborg—Konstantinsborg Skiftepr. 1674—1719, Bl. 77 o. flg

fra Harlev Præstegaard. — Edel Christensdatter døde efter faa Maaneders Ægteskab, og Skifte efter hende holdes 1. Maj 1683.

Da de to her nævnte store Skifter bl. a. giver gode Oplysninger om Gaard og Formueforhold i S. P. L.s Dage, skal her anføres et kort Uddrag af disse:

Sølvløj i Boet:

»1 Sølvkande, vog 52 Lod à 3 Mk.	= 39 Rbd.	» Mk.	» Sk.
»1 Sølbeger, vog 6 Lod 1 Qvitin	= 4 - $\frac{3}{4}$	- »	- »
»1 Kouche, vog $7\frac{1}{4}$ Lod	= 5 - 2	- 8	- »
»6 Schier, vog 20 Lcd	= 15 - »	- »	- »
»6 do. vog 21 Lod	= 15 - 3	- »	- »

Tilgodehavende:

»Hos Jens Eschesen i Wibye efter			
»Obligation 18 Dlr., deraf betalt 6 Dlr.	= 12 Dlr.	» Mk.	» Sk.
»hos Rasmus Pedersen i lige Maade	= 26 - »	- »	- »
»hos Jens Bunde i Høfr efter Dom	= 10 - »	- »	- »

Besætning:

16 Heste (den bedste til 18 Rdl.), 28 Stk. Hornkvæg, 10 Faar, 25 Svin og Grise, 24 Gæs og 6 Bistokke.

I Laden:

» 54 Traver Rug, vurderet til	27 Td.	à 8 Mk.
» 80 - Biug à 5 Skp. er	50 -	
»129 - dito à 4 - -	64 $\frac{1}{2}$ -	à 4 -
» 80 - Hafre à 5 - -	50 -	à 2 -
» 20 - Huede à 4 Mk.		
»Er tilsammen for Kornet: 207 Rdl. 2 Mk.		

Værdien af Kobber-Messing- og Tingenstande er anslaaet til ca. 55 Rdl., heri iberegnet »en Brændevinskedel, vog 33 w à 16 Sk. = 8 Rdl. 1 Mk.

Blandt de mange øvrige Genstande i det rige Bo skal her kun nævnes: 5 Schifuer (Borde), 1 Bagstoel, 1 Kringstoel, (Stol med halvcirkelformigt Armlæn), 5 andre Stole, 4 Kister, 2 Schrin, 3 Schabe (det ene »stor og udhugen«), 1 Jernkackeloun, 2 Plou med sit Tilhør = 1 Rdl. samt 4 Ploujern, 1 As[æt]vogn med Seele och Pude, Tou och Cabel = 8 Rd., 1 Vogn med Hafuer och Bachkore, Pude, Tou och Cabel = 2 Rdl. 2 Mk. og 1 Vogn = 1 Rdl.

Ved Skiftet efter S. P. L. bliver, efter at Skatter etc. er fradraget Vurderingssummen, tilbage til Deling 688 Rdl. 3 Mk. 9 Sk. Heraf faar Enken Halvparten, og til hvert af de seks af Børnene bliver 57 Rdl.

1 Mk. 10 Sk. samt »en Seng saa god som tifue Daller«. (Sønnen Hans Sørensen af 1. Ægteskab samt Sønnen Peder og de to »ugifte« Døtre har tidligere modtaget Arv og »begier ej meere«).

Da det ikke er lykkedes at finde Oplysninger om Flertallet af Børneflokken, tør det formodes, at de efter Forældrenes Død har forladt Hjemmet og siden ikke har holdt Slægtsnavnet i Hævd.

Om Datteren Ingeborg vides, at hun blev gift med Rasmus Mortensen, eneste Søn af førnævnte Morten Sørensen og Hustru Johanne Jensdatter, (se Side 24), og Fæster af Gaardens anden Halvpart. — Ingeborg Sørensdatter Lett døde 1685, og i Skiftet¹⁾ efter hende nævnes Sønnen Morten og Datteren Mette. Til Deling mellem disse og Faderen bliver kun 233 Sldr., hvilket lader formode, at Svenskekrigens Eftervirkninger endnu ikke ganske er forvundne i dette Hjem.

Kun om Datteren Anne Sørensdatter Lett, g. m. Jens Albertsen i Rodegaard, er det lykkedes at skaffe Oplysninger, som gør det muligt at følge hendes Efter-slægt op til vore Dage, og det bliver herom, de nærmest følgende Sider skal handle. Først lidt om hendes Hjem.

9. Rodegaard.

I Aaret 1335 tilskøder Anders Knudzen alt sit Gods i Schyrring Sogn til ærlig og velbyrdig unge Mand Markquard Rostrup (var en Tid Grev Johan d. Mildes Befalingsmand paa Skanderborg Slot), og med dette Gods følger en Gaard i Bæcheschyrring²⁾.

Da sidstnævnte Navn ikke senere forekommer, hvorimod Navnene Ruude og Ruudegaard er knyttet til Slægten Rostrups Eje i Skørring Sogn, kan der maaske være nogen Grund til at formode, at Navnet Bæcheschyrring forsvinder, samtidig med at Rodegaard efter »den sorte Død«s Dage 1350 vokser og snart bliver eneste Bebyggelse paa Stedet.

I Aaret 1403 overdrager Godskalch Rostrup (Søn af Markqv. R.) alt sit Gods i Ruude til Øm Kloster³⁾.

¹⁾ Marselisborg—Konstantinsborg Skiftepr. 25. Septbr. 1685.

²⁾ Erslev: Danmarks Br. fra Middelalderen.

³⁾ Becker: Ældste danske Arkivregistraturer I, 252.

1479 faar Klosteret Laughævd paa Rudegaard, og samme Aar meddeles i et Tingvidne, at der ikke findes noget »bygge« eller »byggested i Rudegaardtz marck«¹⁾.

Indtil Reformationen bliver Gaarden i Klosterets Eje. Derefter lægges den under Øm Klosters Len, og 1542 faar Klosterets Abbed Peder Søfrensen Ret til Indtægten af Gaarden, indtil han ikke kan eller ikke vil være Abbed længere²⁾

1561 ophæves Øm Klosters Len, og Rodegaard lægges med meget andet Klostergoods under Skanderborg Len, og omtrent Hundrede Aar efter maa Gaarden være underlagt det Skanderborgske Ryttergoods, under hvilket den bliver, indtil Ryttergoodsauktionen 1767.

— Af Gaardens Fæstere i ovennævnte Tidsrum kendes:

1554 Jens Skræder og Jesper Jensen, som hver svarer:

1 R Rug, 1 R Byg, 1 R Havre, Jærgægæsteri og Brændsvin. (Se Øm Kl. Jordebog i R. Arkv.)

1573 Frands Skræder og Jesper Lang, (Skdb. Lens Regnskabsb.)

1604 Peder Jensen og Jesper Lang, (Skdb. L.s Jordebog). 1610 er Jesper Lang, Inderste el. Gadehusmd.

1632—39 Peder Pedersen og Jens Mortensen; hver svarer ca.: 2 Ørte Rug, 2 Ørte Byg, 2 Ørte Havre, Gæsteri, 1 Okse at stalde og 1 Svin. (Skdb. L. J.)

1656 Albert Ibsen. Han er Kaldsmand, da Præsten Peder J. Saxe kaldes til Sjelle, (Herredsb. af 1661).

1660—70 Albert Ibsen og Søren Pedersen (Framlev H. Tingb., fl. St., Skdb. Birketingsb., Pag. 131 o. flg.)

1678 synes Regimentsskriver Mathias Ferslovius at have boet i Gaarden, og i en Aarrække sættes Framlev—Gjern Herreders Ting ofte her.

1688 Jens Albertsen, Hartk.: 12 Td. 1 Skp. 1 Fdk. og Søren Pedersen Hartk.: 12 Td. 4 Skp. » Fdk. 2 Alb. (se Matriklen af d. A.)

1718 Albert Jensen (Let) og Søren Mogensen Hartk.: 12 Td. 4 Skp. » Fdk. 2 Alb., Jens Michelsen Hartk.: 12 Td. 1 Skp. 1 Fdk. (se KrigsJORdeb. for d. A.)

¹⁾ Becker: Ældste danske Arkivregistraturer I, 252.

²⁾ Erslev-Møllerup: Danske Kancelliregistranter.

- 1767 Jens Albertsen, Hartk.: 6 Td. 2 Skp. » Fdk. 1 Alb., Søren Mogensen, Hartk.: 6 Td. 2 Skp. » Fdk. 1 Alb., Jens Michelsen, Hartk.: 12 Td. 1 Skp. 1 Fdk. (se Auktionspr. ved Ryttergodssalget). — (S. Mogensen døde 1765 og J. Michelsen 1764).

10. Anne Sørensdatter Lett,

g. m. Jens Albertsen i Rodegaard.

Ovennævnte Kvindes Navn giver Grund til at formode, at hun er ældste Datter blandt Børneflokken i Harlevholm, og at hun er opkaldt efter Faderens 1. Hustru Anne Madsdatter Kaae (se Side 25).

Inden Faderens Død 1682 er hun gift med Bonden Jens Albertsen i Rodegaard, — et Giftermaal som næppe har mødt Uvilje fra Forældrenes Side, da Rodegaard og Harlevholm var af omtrent samme Størrelse. Ganske vist kom den unge Kvinde »langt af Led«, men som Husmoder i den Gaard, i hvilken Herredstinget ofte holdes i disse Aar, blev der vel jævnlig Lejlighed for hende til at hilse paa Kendinge fra Hjem-sognet.

Om Anne Letts Betydning for Hjem og Børn kan intet oplyses; men her skal dog gøres opmærksom paa, at to af hendes Sønner optager Moderens Slægtsnavn, og hertil kan føjes, at Navnet Anne Leth er kendt i Slægten, Led efter Led, lige op til vore Dage, endog blandt de af hendes Efterkommere, som er indgiftede i Slægter med andet Slægtsnavn. — Af Ægteparrets Børn kendes:

1. Albert Jensen Lett g. m. Ellen Jensdatter († 1764, 82 Aar), Gaardfæster i Rode. Flere Børn; ingen af Navnet Lett. En Søn, Jens Albertsen, overtager Faderens Gaard; mange Børn.
2. Margrethe Jensdatter g. m. Jens Michelsen († 1764, 68 Aar), som er Fæster af Svigerfaderens Gaard; fl. Børn.
3. Helle Jensdatter, 1728 g. m. Jens Jørgensen i Skørring.
- (4. »Peder Jensen Bonde i Toustrup«.)?

5. Søren Jensen Lett († 1742), Gaardfæster i Oustrupgaard. — Om denne Mand, hans Afkom og hans Hjem, skal her fortælles:

11. Oustrupgaard.

Gennem hele Middelalderen og helt op til Tiden henimod Aar 1800 har Oustrupgaard i Røgen Sogn, Gjern H., været en større, ensomt liggende Bondegaard, som indtil Reformationen hørte under Bispestolen i Aarhus, og det er ikke udelukket, at den er det »Østrup«, hvor Bisp Svend af Aarhus døde 1191, og hvorfra hans Lig blev ført til det nærliggende Øm Kloster for at begraves¹⁾.

Efter Reformationen har Gaarden muligvis i en kort Arrække hørt under Øm Klosters Len eller Silkeborg Len; men 1573 hører den under Skanderborg Len²⁾, og 1662 nævnes den som liggende under det Skanderborgske Ryttergods, under hvilket den bliver indtil Godsauktionen 1767.

Af Gaardens Beboere gennem et Par Hundrede Aar kendes:

1555 Anders Bonde, Heredsfoged i Gjern H., g. m. Barbra Gødisdatter, (Kanc. Brevb.).

1565 faar Ægteparret Livsbrev paa Gaarden. (Kanc. Brevb.)

1573 er Gaardens Landgilde 3 Ørte Rug, 3 Ørte Byg, 3 Ørte Havre, $\frac{1}{2}$ Fdg. Smør, 1 Brændsvin og af »Stadsgaard-Eng 1 Fdg. Smør«. (Jordebog f. Skdb. Len).

1583 Sejer Andersen Bonde († 1598), Søn af ovennævnte. — 18. Oktober 1583 besøger Frederik II Oustrup, og Sejer Andersen bliver 4. November s. A. fritaget for at betale Landgilde i tre Aar mod at »forsyne Gaarden med gode Bygninger og bekvemme Værelser«. (Kanc. Brevb.)

Epitafium i Røgen Kirke over Ridefoged Sejer Andersen og Hustru og hendes 2. Mand Jesper Pedersen.

¹⁾ Hoffmeyer: Blade af Aarhus Bys Hist. I, S. 54.

²⁾ Lenets Jordebog.

- 1604 Jesper Pedersen, Herredsfoged, bliver i d. A. fritaget for at yde Landg. Ægt og Arbejde af Gaarden (Kanc. Brevb.) — 1622 overnatter Adelsmændene Eske Brok, Jørgen Skeel og Knud Gyldenstjerne i Gaarden, og ved Afrejsen overrækker de »Kvinden« en Pengegave, (se Eske Broks Dagbog.) (1650 er Henrik Lauritzen, Kalbygaard, Herredsfoged).
- 1662 Søren Madsen. — Gaarden er da under Ryttergodset, ca. 18 $\frac{1}{2}$, Td. Hartk. (Matr.)
- 1688 Maren Sørensdatter (f. c. 1638, † 1710); gl. Hartk. 18 $\frac{1}{2}$, Td. (Matr.)
- 1693 Mads Sørensen Læt og Jesper Pedersen, hvis Fæste 1707 overtages af Rasmus Christensen fra Dallerup, som i d. A. vies til Ellen Madsdatter af Oustrup.
- 1714 Mads Sørensen Læt døde; flere Børn. Intet Slægtskab fundet mellem ham og efterfølgende:
- 1717 Søren Jensen Lett og Rasmus Christensen (Oustrup).
- 1718 Samme Mænd; Hartk. 16 Td. 1 Skp. 1 Fdk. 1 Alb., og til Gaarden hører »Lyckehuse og N. Mølgaards Bol«. (Krigsjdb.) — 1731 hører »Hundeskoven« til Gaarden. (J. Sml. 3 R., 6 Bd., 171.)
- 1766 Peder Sørensen Leth og Jens Jacobsen, Søn og Svigersøn af ovennævnte; hver svarer af 8 Td. » Skp. 2 Fdk. 2 Alb. Hartkorn og Landgilde 10 Rdl. 76 Sk.
Gaarden, hvis Bygninger i Aaret 1757 bestod af 61 Fag Hus, er for længe siden nedrevet og paa dens Marker ligger nu Oustruplund (Matr. Nr. 1) samt to andre Gaarde.

12. Søren Jensen Lett.

Ovennævnte er Søn af Bonden Jens Albertsen og Hustru Anne Sørensdatter Lett i Rodegaard og er sandsynligvis født i Tiden omkring 1680 og opkaldt efter Bedstefaderen Søren Pedersen Lett i Harlevholm.

Allerede som ung giver S. P. L. sig af med Hestehandel og har vel næppe været tredive Aar gl., da

Amtmand Grabow, Skanderborg, i Aaret 1706 paategner hans Pas som »Hestekøber«. Maaske følger S. J. L. her Tradition i Slægten; thi den forholdsvis store Hestebestand i Harlevholm (Side 28) lader formode, at Bedstefaderen her har slaaet paa samme Kile.

I Aaret 1713 løste S. J. L. Borgerskab i Aarhus som Hestehandler; men, om han har haft fast Ophold i denne By, er tvivlsomt; i alt Fald kan Opholdet her ikke have været af lang Varighed; thi 1717 er han gift og Fæster af den ene Halvpart af Oustrupgaard, hvor han bliver til sin Død 1742.

Hans Hustru Maren Andersdatter Dyhr hørte baade paa Faders og Moders Side til Egnens gamle, kendte Bondeslægter. Hendes Moder Mette Nielsdatter Moldrup boede 1730 som Enke hos Sønnen Chr. Dyhr i Svostrup¹⁾, og en Broder til denne Kvinde var den for sin haarde Fremfærd mod en Bonde bekendte Kammerassessor og Stamhusbesidder Peder Nielsen Moldrup²⁾ af Vestervig-Kloster, den første af Bondestand, der fik Tilladelse til at oprette Stamhus; to af hans Sønner adledes.

Da Peder N. Moldrups Forældre omtales som »ærlige Bondefolk« i Landsbyen Mollerup v. Aarhus, er Faderen formodentlig den Niels Pedersen af Mollerup, der 1674 nævnes som Sandemand³⁾, og som ved sin Død 1683 (se Kirkebogen) kaldes »den redelig Danne- mand«, og Bedstefaderen er maaske den Peder Nielsen af Mollerup, der omtales 1615, og som 1636 var Sandemand⁴⁾.

Blandt den anselige Skare af Slægt og Venner, som giver Møde ved Barnedaab i Oustrupgaard, findes vel ingen fra Vestervig; men Krigsassessorens formentlige Broder den rige Laurids Nielsen fra Mollerup er tre Gange indskrevet som Fadder. Blandt andre af Daabsvidnerne kan nævnes S. J. L.s Søskende Albert Lett og Margrethe fra Rodegaard og Søstermanden Jens Jørgensen af Skørring, Præstens Hustru, Sign. Voetmanns Hustru, Simon Knudsens Hustru af Kalbygd.,

¹⁾ Vinderslevgaard—Allinggaards Skiftepr., 10. Aug. 1730.

²⁾ Jydske Saml. 3 R., III Bd., 4 Hefte.

³⁾ Aarhus St. Aarbøger XI, S. 18.

⁴⁾ S. St.

Seignerne Ascanius, Peder Dyhr, Niels Dyhr af Toustrup og Chr. Leth af Herskind, Mad^{erne} Gesius, Holst og Hertz, Ellen Madsdatter, Edel Mogensdatter af Herskind, Lambert Nikolaj af Sorring, Hans Jacobsen af Haarup o. m. fl.

Efter Søren J. Letts Død 1742 holdt Enken Skifte med Børnene, af hvilke Sønnerne tilskrives 150 Rdl. hver i Arv efter Faderen, og Moderen vedbliver som Enke at styre Gaarden ved Børns og Svigersøns Hjælp indtil sin Død 1757.

I Skiftet¹⁾ etter hende ses, at Gaardens Besætning da var 9 Heste, 26 Stk. Hornkvæg (deriblandt 12 Stude) samt 41 Faar og Lam. Ved den Lejlighed giver de to gifte Sønner Jens S. Leth af Rindelevgaard og Søren S. Leth af Blegind samt Svigersønnen Jens Jacobsen af Oustrupgaard, Afkald paa Arv efter Enken til Fordeel for hendes to ugifte Døtre; og forinden Opgørelse af Boet finder Sted, erklærer Skifteforvalteren, Hr. Regimentsskriver N. Moldrup af Skanderborg:

- »Skifteforvalteren for gjorde Reise saavel til dettes
- »(Boets) Behandling samt foregaaende Registering
- »og Wurdering skienkede Arvingerne sin Tilkom-
- »mende i Venskab til deris afdøde Moder.

(N. Moldrup var formentlig en Slægtning af den afdøde og havde i flere Aar bestyret hendes Pengesager).

Af Ægteskabets ti Børn var to døde før Skiftet efter Moderen. De fem ugifte Børn tilskrives hver 28 Rdl. 10 Sk. i Mødrenearv. Af Søkendflokken kan her kun gives Oplysninger om:

1. Ane Sørensdatter Leth, født i Oustrupgaard 1717 og 1739 viet til Jens Jakobsen²⁾ fra Forlev ved Skanderborg, som da overtager Fæstet af Rasmus Christensens Gaardpart i Oustrupgaard. Af deres Børn:
 - a. Margrethe Jensdatter, f. 1754, † 1811; gift 1775 med Jens Bak fra Trust, f. ca. 1742, † 1810. Saavel dette Ægtepar som deres Søn og Sønnesøn Søren Jensen Bak (f. 1819) var Gaardfolk i

¹⁾ Skanderborg Rytterdistr. Skiftepr., 24. Septbr. 1757.

²⁾ Skifte efter Faderen Jak. Bertelsen 1741 og Farfaderen Bertel Pedersen 1691 i Skanderb. Rytterdistr. Skiftepr.

Oustrup og har talrig nulevende Efterslægt, i hvilken Stammemoderen Anne Letts Navn endnu bæres.

2. Ælin (el. Edel) Sørensdatter Leth, f. 1718; g. m. Chr. Eriksen i Røgen.
3. Jens Sørensen Leth, f. 1723. Gift 1. Gang (kgl. Disp.) 1750 med Ane Sørensdatter Dons, f. 1731 i Skanderborg Ladegd., død i Rindelevgd. 2. Gang g. m. Catrine Pedersdatter. Han overtog 1749 Halvdelen af Rindelevgaard i Fruering Sogn i Fæste, og i Tiden 1761—67 driver han Gaarden alene. Da Rindelevgaard tidligere er omtalt i Aarh. St. Aarbøger¹⁾, skal her kun anføres, at den 1717 blev lagt under det Skanderborgske Rytterdistrikt og ved Auktion over Ryttergodset 1767 blev købt af Geheimeraadinde Dorothea Sophie Rathlou, 14 Td. H. med 65 Td. H. Gods og 33 Td. H. Tiender for 9468 Rdl. Gaarden, der fik Sædegaardsfrihed og blev kaldt Sophienlund efter Geheimeraadinden, blev sammen med Godset indlemmet i Stamhuset Rathlousdahl og indrettet som en Avlsgaard. Jens S. Leth maa snart efter dette Ejerskifte have forladt Sophienlund, thi i 1773 omtales han som Seigneur Jens Leth af Lethenborg i Hylke Sogn.

Denne Gaard, til hvilken Jens Leth knytter sit Navn, var da kun en almindelig Bondegaard; men dens Jordtilliggende er senere i Slægtshusbesidder P. Herschends Eje betydelig forøget, saa den nu er en Gaard paa ca. 28 Td. Hartkorn.

Børn af Jens Leths 1. Ægteskab er: Mette Marie f. 1749, Jens f. 1757, Maren f. 1763 og Peder Korsberg f. 1765 og af 2. Ægteskabet: Marie Cathrine f. 1771. Sidstnævnte er muligvis den Marie Catrine Leth, der efter at have været gift med Købmand Peter Røjgaard af Aarhus blev begravet paa Kasted Kirkegaard, hvor hendes Ligsten med Aarstallet 1801 findes²⁾.

4. Anders Sørensen Leth, f. 1825.

¹⁾ Anf. St. XVI, S. 31 o. flg.

²⁾ Jydske Saml. 3 R., III Bd., 398.

5. Søren Sørensen Leth, født 1728 og 1749 viet til Pigen Johanne Pedersdatter, født i Blegind 1723 og Datter af Gaardmand Peder Christensen († 1749) og Hustru Johanne Olufsdatter i Blegind (se Tavle G).

Kort efter Svigerfaderens Død overtog S. S. Leth Fæstet af dennes Gaard, (Matr. Nr. 3), og bliver ved Godsauktionen 1767 Selvejer af Gaarden. I Skødet af 8. Decbr. nævnte Aar angives Gaardens Hartkorn: 6 Td. 3 Skp. 2. Fdk. 2 Alb., og Købesum 465 Rdl.

S. S. Leth døde 1773 i Blegind, og ved Skiftet af s. A.¹⁾ efter ham er bl. a. Broderen Seigneur Jens Leth fra Lethenborg og Svogeren Niels Pedersen Leth fra Hørning (se Tavle F) til Stede, og det fremgaar ved den Lejlighed, at der har været jævn Velstand i Gaarden.

Saaledes udviser en da fremlagt Panteobligation, at de »velagte og velfornemme Mænd« Søren Sørensen Leth og Jens Sørensen Grenaa i Blegind hver har 80 Rdlr. til Gode hos Chr. Hansen i Mesing. Og foruden en Del gammelt, navnemærket Sølvtoj, saaledes et Sølvbæger paa »1 Pæls rum« mrk.: C. R. S. — I. P. D. 1696 = 4 Rdlr. (se Tavle G) samt Bohave o. a. m., anfører Skiftet, at der paa Gaarden holdes 9 Heste, 6 Køer, 6 Kvier og Kalve og 14 Faar, og at Boets samlede Formue bliver 568 Rdlr., hvoraf til Deling 478 Rdlr. — Enken erklærer ved Skiftet, at hun »af Kjærlighed til Børnene« ikke forlods vil have noget til sin Begravelse, og hun lover hvert Barn en Seng a 30 Rdlr. De to Sønner faar hver 80 Rdlr. og de tre Døtre hver 40 Rdlr. i Fædrearv.

Efter Enkens Død holdes igen Skifte²⁾, hvori oplyses, at der efter hende bliver 220 Rdlr. til Deling, samt at Datteren Maren efter tidligere Bestemmelse skal arve Gaarden i Blegind. Af Ægteparrets ni Børn døde tre som smaa og to i ung Alder. De øvrige er:

¹⁾ Skanderborg—Aakiær Amters Skiftepr. 20. Decbr. 1773.

²⁾ S. St. 13. Marts 1775.

- a. Johanne, født 1750, og 1772 gift med Gaardmand Poul Rasmussen i Bjartrup.
- b. Maren, født 1757. Efter Bestemmelsen overtager hun sin Fødegaard (vist bistaet af en Slægtning Peder Leth) og bliver 1776 gift med Ungkarl Niels Nielsen Leth, født i Fregerslev, (se Tavle E. o. v.)

Efter denne Mands Død 1789 bliver hun 1790 gift med en anden fjern Slægtning, der tillige var Søkendebarn til hendes første Mand, nemlig Sognefogden Peder Andersen Leth i Skibby (se Tavle D.). Hun bliver sandsynligvis herved den første af Harlevholmslægten, der efter tre Slægtleds over hundredaarige Fravær vender tilbage til Slægtens gamle Rede, (se Tavle D.).

- c. Karen, født 1761, og 1790 viet til Gaardmand Hans Christensen Basse fra Fregerslev, siden Gaardmand og Sognefoged i Blegind.
- d. Søren, født 1765, død 1786.
- e. Peder Sørensen Leth, født i Blegind 1763.

Da han ved Moderens Død kun var tolv Aar gammel, er vel han og flere af Søkendeflokken blevet i Gaarden en Tid, efter at Svogeren Niels N. Leth har overtaget denne. Iøvrigt fortæller Slægtsoverleveringen, at han i sine unge Dage, som flere af Fædrene, handlede med Heste, samt at han var en veloplyst Mand, som i Udskiftningstiden var Landmaaleren en nyttig Medhjælper.

Blandt hans Efterkommere fortælles, at han engang, da han med et Kobbelt Heste var langt borte fra Hjemmet, fik Meddelelse om, at den unge Gaardmand Peder Andersen i hans Hjemby var død. P. S. L. kendte Forholdene derhjemme og følte sig overtydet om, at hans jævnaldrende Bysbarn den unge 23-aarige Enke Ane Jensdatter næppe ret længe vilde komme til at vente paa Bejlere, hvorfor han tog en rask Beslutning, afhændede hurtigst muligt sit Hestekobbelt og satte Kursen mod Hjembyen for at bejle til Fru Ane.

Rejsen var ikke omsonst, thi 25. Jan. 1786

(4 Mdr. eft. P. Andersens Død) troloves han og Ane. — 24. Marts s. A. staar deres Bryllup, og P. S. L. bliver derved Ejer af den Gaard i Blegind, der nu er i hans Sønnesonnesøns Eje. Som Landmand og som Grande i Bylavet nød Peder Sørensen Leth Anseelse, og inden Aarhundredets Slutning har han afløst Svogeren Chr. Basse som Sognefoged, og under hans og Hustruens Styre er Velstanden i Gaarden voksende, saa en af deres Sønner har fortalt til sine Børn, at Chatollets Pengeskuffe ofte i Faderens Tid husede saa mange Pengesedler, at den næppe kunde lukkes. (Pengekrisen?)

Overleveringen ved iøvrigt at meddele, at P. S. L. nødig gik andres Ret for nær, men til Gengæld heller ikke uden Modstand fandt sig i, at hans egen formentlige Ret blev krænkede. Man fortæller, at der til hans Gaard i Blegind, Hjelm-slev Herred, hørte et Jordstykke af Ning Herred, og at dette Jordstykke jævnlig voldte ham nogen Ulempe, idet Sognepræsten i det fremmede Sogn (Thiset) ofte undlod i Tide at udtage sit Tiendekorn (i Kærven) af denne Jord og derved hindrede P. S. L. i at faa sin Part af Avlen i Lade i rette Tid. Da nu Præsten tilmed forlangte, at P. S. L. skulde levere Tiendekornet i hans Præstegaard, nægtede denne under Paaberaabelse af, at Loven kun krævede Kornet ført til Sognegrænsen, at efterkomme Præstens Paabud. Præsten vilde ikke lade Kornet afhente, og Resultatet blev, at P. S. L. kørte dette til Sogneskallet, hvor det nok fik Lov at ligge, og Stedet kaldtes i lang Tid efter »Peder Leths Tiendelade«.

P. S. L.s Hustru Ane Jensdatter var født i Blegind 1763 og Datter af Grdmd. Jens Sørensen Grenaa og i 1. Ægteskab Moder til en Datter, f. 1784. — I Ægteskabet med P. S. L. fødtes tolv Børn, af hvilke flere døde som smaa og andre i ung Alder.

Peder Sørensen Leth døde som Opholdsmand hos Sønnen i Blegind den 24. April 1830, og

Hustruen døde samme Sted 14. April s. A. --
Fire af Børnene overlevede Forældrene:

a. Johanne, født 1789.

β. Jens, født 1795, † 1833; var vist Gaardmand
i Hørning.

γ. Søren Pedersen Leth, født i Blegind d.
12. Febr. 1797, død i Harlev d. 20. April 1876.
— Med denne Mand vender igen et Medlem
af Harlevholmslægten tilbage til det Sogn, fra
hvilket Slægten har sit Udspring, idet han ca.
1835 for kontant Betaling køber Gaarden
Matr. Nr. 6 i Skibby. — Omtrent paa samme
Tid gifter han sig med Pigen Ane Marie Ras-
musdatter, Datter af Grdmd. Rasmus Peder-
sen Skibby af Tilst, født i Skibby 1768.

Fra dette Ægtepar nedstammer mange nu-
levende, og af disse bor flere i Harlev og
Omegn. En Sønnesøn er Gaardejer og Sogne-
foged i Harlev, og en Dattersøn er Forf. til
disse Linier.

δ. Niels Pedersen Leth, født i Blegind 25.
Oktbr. 1802, død s. St. 1859. Gift 1835 med
Margrethe Edslev, død 1884, Datter af Degnen
Hans P. Edslev i Harlev. Af Ægteparrets ni
Børn skal her kun nævnes Hans Leth, der
til sin Død beboede sin Fødegaard, som nu
ejes af hans Søn.

Talrig Slægt, saavel i Aarhuseggen som ud
over Landet.

6. Mette Sørensdatter Leth, født i Oustrupgaard
ca. 1740. Gift 1758 med Niels Pedersen Leth, født
1734, og død 1787 i Hørning (se Tavle F. o. v.)
7. Peder Sørensen Leth, født i Oustrupgaard 1733
(el. 1738). Gift 1758 med Sidsel Pedersdatter Leth,
født i Hørning 1741, (se Tavle F.)

Skibbylinien I. (Forts. fra Tavle A.)

13. Peder Nielsen Læth.

Denne Mand er, som tidligere omtalt (Side 92—93),
født i Skibby ca. 1653 og Søn af Kronens Fæstebonde

Skibbylinien I. (Forts. fra Tavle A.)

Tavle C.

Peder Nielsen Læth,
f. ca. 1653, † 1743.

Anne Pd. Læth,
g. m. Jens Andersen i Taastrup.

Kirsten Pd. Læth,
g. m. Niels P. Borum i Skibby.

Voldborg Jensd.,
g. m. Jens M. Wad i Taastrup.

Kirsten Nielsd.,
g. m. P. Dinesen i Skibby.

Apelone Nielsd. (Skibby),
g. m. S. Chr. Møller, Vingsted M.

Maren Jd. Wad,
g. m. L. Sørensen
af Hevringholm.

Peder J. Leth (!)
i Taastrup.

Mads J. Wad,
† 1806.

Karen Kirstine, Ane, † 1850,
g. m. J. Iørgensen af Katholm.

Marie Anne,
g. m. Cl. P. Gyberg
i Linaa.

J. Sørensen.
† 1811.

Niels P. Leth, Ole P. Leth.
† 1831.

Niels J., Inger Jd., Søren J.

Blandt Efterkommere:

{ Dr. phil. Will. Sørensen,
død 1914.

{ Particul. J. R. Leth
i Skanderborg.

{ Fru Valborg Bøggild
i Holstebro.

{ Landsarkivar G. L. Wad.

{ Arkitekt Thv. Jørgensen.

{ Rigsarkivar V. A. Secher,
død 1918.

{ Prof. J. P. Bang.

{ Dr. phil. Will. Sørensen,
død 1914.

{ H. F. J. Gyberg,
tidl. Præst i Karlebo.

En gammel Slægt fra Skibby.

Niels Pedersen Læth og Hustru Anne Nielsdatter i denne By, og omtrent paa det Tidspunkt, da Peder N. Læth naar Myndighedsalder, er hans Fødegaard lagt under det Skanderborgske Rytterdistrikt og Fæstet af Gaarden delt mellem ham og Svogeren Niels Mogenssen, (se Side 20).

I Aaret 1678 har den unge Gaardfæster sin Moder samt en Karl og en Pige til Hjælp ved Bedriften, men Gaardens Velstand har da næppe været stor; thi han holder for sin Part kun 1 Hest, 1 Hoppe, 2 Foler, 3 Køer, 1 treaarig Stud, 2 Ungnød, 1 Kalv, 6 Faar og Lam og 1 Svin¹⁾. Det fremgaar imidlertid af Lensregnskaberne for de følgende Aar, at Velstanden er i jævn Vækst. Saaledes angives Fællesgaardens Besætning 1696 at være: 6 Bæster, 5 Køer, 4 Ungnød og 18 Faar, og man faar at vide, at Gaarden da har 68 Fag Hus i fire Længer²⁾. — I Aaret 1718 er Besætningen steget til 10 Bæster, 7 Køer, 11 Ungnød og 16 Faar, og Gaardens aarlige Udsæd er da 7 Td. Rug, 13 Td. Byg og 8 Td. Havre, og der avles da bl. a. 8 Læs godt Hø og 12 Læs slet³⁾.

En medvirkende Grund til Fremgangen er muligvis at søge heri, at den hidtil ugifte og snart gamle Ungkarl Peder N. Læth i Tiden omkring 1699 er blevet gift med Voldborg Rasmusdatter, født 1668 i Fregerslev, Hørning Sogn, og Datter af Gaardmand Rasmus Pedersen (Nørgaard) i denne By.

Allerede 1677 var den ældste af nævnte R. Pedersen (Nørgaard)s seks Døtre⁴⁾, Anne Rasmusdatter, (f. 1654, † 1733), blevet gift med P. N. L.s Fætter og Nabo Peder Danielsen Kaae, (f. 1656, † 1722), og da denne Kvinde tidligere ikke har været bange for at gribe ret kraftigt ind i Begivenhedernes Gang⁵⁾, kan det ligge nær at formode, at hun har været medvirkende, da det Spind dannedes, der bandt Søstrene Voldborg og Sidsel til de to Sønner fra Nabogaarden.

¹⁾ Skattemandtal for Skanderborg Amt.

²⁾ Jordebog f. Skandb. Rytterdistr. 1696.

³⁾ Krigsjordebogen af 1718.

⁴⁾ Skanderb. Rytterdistr. Skiftepr. 26. Maj og 17. Juni 1730.

⁵⁾ Aarhus St. Aarbøger XIV, S. 67.

Søstrene Anne og Voldborg opnaar herved at komme til at bo i samme By, og det gamle Slægtsbaand mellem Kaae^{er} og Leth^{er} styrkes. Niels Nielsen Leth fra Skibby overtager omtrent samtidig Hustruens Fødegaard i Fregerslev efter Rasmus Pedersen (Nørsgaard). Og da yderligere tre af Søskendeflokken fra Fregerslev bor i Borum¹⁾, falder det lige til, at der i en Aarrække er livligt Samkvem mellem Borum, Skibby og Fregerslev, hvilket Sogdenes Ministerialbøger tydeligt udviser.

Peder Nielsen Læth døde i Skibby 1743, over 90 Aar gl., og Hustruen Voldborg Rasmusdatter døde s. St. 1750, 81 Aar gl. — I deres Ægteskab fødtes ingen Sønner, og af de to Døtre Anne og Kirsten bliver sidstnævnte inden Forældrenes Død gift med sin Fætter fra Borum og Husmoder i sin Fødegaard i Skibby, (se Tavle C.)

1. Anne Pedersdatter Læth, (f. 1700, † 1757²⁾; gift 1720 med Rytterbonden Jens Andersen i Taastrup, Harlev Sogn (Matr. Nr. 4, ca. 5 Td. Hartk.); tre Børn. En Datter er:
 - a. Voldborg Jensdatter, (f. 1725, † 1754³⁾; gift 1743 med Rytterbonden Jens Madsen Wad i Taastrup; tre Børn:
 - α. Maren Jensdatter Wad⁴⁾, (f. 1746, † 1812); gift 1763 med sit Bysbarn Laurids Sørensen, som i Tiden 1783—96 er Ejer af Rosenkrantzernes gamle Herregaard Hevringholm i Rugsø Herred. — Ægteparrets Søn Jens Sørensen, der 1796 bor i Gammelgaard i Storring Sogn, er Farfader til Zoologen Dr. Will. Sørensen, (død 1914).
 - β. Peder Jensen Leth⁵⁾, (f. 1749, † 1822), gift 1774 med Birte Nielsdatter; boede i Taastrup.

¹⁾ Peder Rasmussen, g. m. Apollone Nielsdatter,
Maren Rasmusdatter, g. m. Jesper Pedersen,
Anne Rasmusdatter, g. m. Oluf Jespersen (to Søstre af samme Navn).

²⁾ Skifte i Skdb. Rytdstr. Skiftepr. 1757, 14. Septbr.

³⁾ S. St. 1755, 14. Oktbr.

⁴⁾ Jydske Sml. I R., 10 Bd., 116.

⁵⁾ Vel opkaldt efter den sønneløse Oldefader, som døde i Skibby 1793, (se ovenstaaende).

— En Søn af dette Ægtepar er Niels Pedersen Leth, (f. 1785, † 1831), Gaardmand i Taastrup; har nulevende Efterkommere i Skanderborg. En anden Søn, Ole Pedersen Leth (f. 1788), boede en Tid i Lillering, siden i Skovby; var tre Gange gift og er Fader til Voldborg Olesdatter Leth, (f. 1828), hvis Ægtefælle Peder Ovesen fra Skovby, ca. 1860 og senere, var Gaardejer i Harlevholm; mange Efterkommere; flere bærer Navnet Leth.

- γ. Mads Jensen Wad (f. 1752, † 1806) var i en Aarrække Forpagter paa Marselisborg¹⁾; talrig Efterslægt, hvoriblandt fhv. Landsarkivar cand. polit. G. L. Wad i Odense.
2. Kirsten Pedersdatter Læth, (f. 1701, † 1793), blev i flg. kgl. Bevilling 1732 gift med sin unge Fætter Niels Pedersen (Borum), Søn af Gaardmand Peder Rasmussen og Hustru Apollone Nielsdatter af Borum, (se Side 43, Not.), og straks efter Giftermaalet overtager det unge Par Hustruens Fødegård i Skibby. — Velstanden i Gaarden er fremdeles stigende, og ved Auktionen i Skanderborg 1767 bliver Niels Pedersen (Borum) Selvejer og er vist allerede da en af Sognets rigeste Mænd.

En ca. 3 Alen lang og 2 Alen bred Ligsten over dette Par laa tidligere (i 1880^{erne}) paa Harlev Kirkegaard, hvorfra den senere blev henflyttet til Kirkegaardsdiget. Ved Kirkestyrelsens Velvilje blev den 1919 indmuret i Væggen af det da opførte Ligkapel. Paa Stenen læses:

»Her huiler
Niels Pedersen
Fød i Borum Ao 170(7).
Død i Schiby Ao 1783
og
Sin Ægtefælle Kiersten Niels(?)Datter
Fød i Schibye Ao 1701
Død Ao 1793
Beboede sin Forældr's Gaard
i Schibye i Harlev Sogn
i 51 Aars Ægteskab efterlod sig 2de Døtre.
Bekostet af Deres i Live værende
6 Børne Børn«.

¹⁾ O. Jørgensen: Slægten Jørgensen fra Følle, S. 5.

Trods Indskriftens urigtige Angivelse af Hustruens Navn er intet sikrere, end at Stenen oprindelig er henlagt som Gravminde over Niels Pedersen (Borum) og Kirsten Pedersdatter Læth. Ogsaa i disses Ægteskab — som i hendes Forældres — fødes kun to Døtre:

- a. Kirsten Nielsdatter (Borum), (f. 1735, † 1796), blev 1765 gift med Seigneur Peder Dinesen, og Parret kommer til at bo i hendes Fødegaard. Ved dette Giftermaal synes Gaardens Velstand yderligere forøget; thi kort efter Giftermaalet er P. Dinesen i Stand til at udlaane 900 Rdlr. til Bymændene i Stjær til Køb af denne Bys Kongetiende¹⁾.

Yderligere Oplysninger om Ægteparret giver en Ligsten af samme Art og Størrelse som den foran omtalte og nu anbragt ved Siden af denne. — Paa Stenen læses:

»Her under er nedlagt

Den i Livet velfornemme Selvejer nu i Døden salige Sr. Peder Dinesen, født i... (?) ... dest Anno 1733 d. 11. April, død i Schibye d. 23. Juli 1792. Tilligemed sin kære Ægtefælle Kirsten Nielsdatter, fød i Schibye d. 23. Oktober 1735, død sammesteds d. 29. April 1796. Boede i Schibye i Harlev Sogn. Deres Ægteskab som begyndte d. 28. Juli 1765 førtes i kærleg Enighed uden Livsarvinger. De levede og døde i Herren, glade i Haabet om en ærefuld Opstandelse«

I P. Dinesens og Hustrus barnløse Hjem opholdt sig i mange Aar Hustruens gamle Forældre samt hendes ældgamle Bedstemoder Kirsten Pedersdatter Læth, (død 1793). Men, foruden disse gamle, husede Gaarden ogsaa til Tider af Slægtens Ungdom. Saaledes opholdt Hustruens Søsterdatter »Jomfru Ane Møller« sig her i Tiden 1786—96, (se Tavle C), og der er vel næppe Tvivl om, at sidstnævntes Søstre ogsaa har aflagt Besøg hos deres gamle Oldemoder og Bedsteforældre.

Som Ane Møller vel har været en kær Gæst i Hjemmet i Skibby, synes Kirkebøgernes Daabs-

¹⁾ R. P. Møller: Jens Nielsen fra Søballe og Efterlæg, S. 36.

optegnelser at vidne om, at hun — som i sin Tid hendes Oldemoder Kirsten Pedersdatter Læth — ogsaa har været en velset Gæst i mange Hjem i Harlev og Omegn. Det bliver dog ikke hende, der efter Kirsten Nielsdatters Død 1796 kommer til at bo i Slægtens gamle Gaard; thi seks Maaneder efter Mosterens Død vies hun efter Kongebrev (ved Stuebryllup i Skibby) til en fjern Slægting daværende Forvalter Jens Sørensen i Gammelgaard, Storning Sogn.

Efter Kirkebogens Optegnelse om dette Bryllup optræder hendes ældste Søsters Mand, Købmand Chr. Raae af Aarhus (†1846), som Forlover, og det ser ud til, at denne Mand allerede paa dette Tidspunkt er Ejer af Gaarden i Skibby, hvilket Forhold dog næppe har varet ret længe.

Om Niels Pedersen (Borum) og Kirsten Pedersdatter Læths yngste Datter er andets Steds givet udførligere Oplysninger¹⁾, og derfor her kun følgende:

- b. **Apelone Nielsdatter** (Skibby), (f. 1738, † 1797 og begr. i Aarhus). Hun blev 1761 efter Kongebrev viet til Søren Christian Møller, som da var Fuldmægtig hos den gamle Regiments-skriver N. Moldrup i Skanderborg Ladegaard. Omtrent samtidig med Giftermaalet køber S. Chr. M. Vingsted Mølle i Tørrild Herred, og her er Ægteparrets Børn født. I 1785 tager S. C. M. og Hustru Bolig i Aarhus, hvor han døde 1791 og hun 1797.

Ved Registreringen af deres Bo nævnes en Sølvkande, som vejede 58 Lod 1½, Kv., og paa hvilken Bogstaverne N. P. B. — K. P. L. og Aarstallet 1751 var indridset; tydeligt nok gammelt Arvesølv fra Hustruens Hjem i Skibby.

To af S. Chr. Møller og Apelone Nielsdatters otte Døtre døde som smaa, og de øvrige seks er de paa Ligstenen (Side 44) omtalte »6 Børne-Børn«: a. Ane Kirst. Møller g. m. Købmd. Chr. Raae, Aarhus.

¹⁾ O. Jørgensen: Slægten Jørgensen fra Følle, S. 18 o. flg.

- β. Voldborg Møller, g. m. Dines Dinesen, Fredericia.
 γ. Karen Kirst. Møller, g. m. J. Iørgensen, Katholm.
 δ. Ane Møller, g. m. Jens Sørensen, Gammelgaard.
 ε. Marie Ane Møller, g. m. cand. theol. Gyberg, Linaa¹⁾.
 ζ. Christiane Sophie Møller, g. m. Fysikus C. D. Hahn, Aarhus.

Nogen Grund til Undren kan der vel være, naar man ser hen til den nævnte store Søsterflok, og der er ikke mindre Grund til at undres, naar man lægger Mærke til, at der i fire paa hinanden følgende Slægtled ingen Sønner er født. — Det kan ligge nær at antage, at Slægtens Ældste, den gamle sønneløse Kirsten Pedersdatter Læth o. fl., i sin Tid med Vemod har tænkt paa dette Forhold. Men kunde hine gamle have set ud i Fremtiden og øjnet den Række af ansete danske Mænd, der af det »rare Sekskløverblad« fra Vingsted Mølle har suget Saft af Slægtens Aarer, vilde Vemoden vel været afløst af Glæde.

Et næsten rørende Udslag af Pietetsfølelse over for det gamle Slægtsnavn og dettes sidste mandlige Bærer inden for en bestemt Slægtsgren: Peder N. Læth i Skibby, († 1743), synes det at være, naar en Søn af Datterdatteren Voldborg kommer til at bære den gamle Oldefaders Navn, (se Tavle C.)

Skibbylinien II. (Forts. fra Tavle A.)

14. Maren Nielsdatter Læth.

Da Gaardene i Skibby blev delt, eller maaske alt tidligere, er Maren Nielsdatter Læth og hendes Ægtefælle Niels Mogensen rykket ind i hendes Fødegaard i Skibby, (se Side 92); i hvert Fald nævnes Niels Mogensen som Fæster i Gaarden i Aaret 1678. Den Gaardpart, som Niels Mogensen har overtaget, fæstes senere af Ægteparrets eneste Søn Niels Nielsen Læth.

¹⁾ Sønnesøn af Provst J. J. Harlev og H. Christine Sophie Gyberg i Harlev.

Tavle D.

Skibbylinie II. (Forts. fra Tavle A.)

Maren Nielsdatter Læth, f. ca. 1646, † 1724,
g. m. Niels Mogensen i Skibby.

Niels Nielsen Læth,
g. m. Ane Andersdatter.

Niels N. Leth,
g. m. Maren Christensd.

Anders N. Leth,
g. m. Ane Danielsdatter Kaae.

Jens N. Leth.
i Framlev.

Peder,
f. 1740.

Niels A. Leth,
i Halkjær.

Peder Andersen Leth,
g. 1. G. m. Maren S. Leth (Tavle B.),
g. 2. G. m. Kirsten Nielsdatter.

Mette Marie, Søren J. Leth,
i Snaastrup. i Framlev.

Maren Pd. Kaae.

Jens Leth,
i Falling.

Niels P. Leth,
g. m. Maren P. Leth.

Chr. P. Leth,
i Bodil Mølle.

Jens,
i Framlev.

Anders, Niels,
i Yderup. i Mundelst.

Niels, Christian.

Kirsten.

Datter, Peder. Niels J. Leth. Rasmus. Ane Marie.

Blandt Efterkommere:

N. Peder Leth,
Sognef. i Falling,
død 1923.

Hans Leth,
Togfører.

N. Leth Jacobsen,
tidl. Grdm. i
Skibby. (død.)

Leth-Bang,
Bogh. i Aarhus.
(død 1925.)

Alfred Leth,
Kaptajn.

M. N. Leth,
Murermester i
Aarhus.

Leth-Pedersen,
Lærer i Aarhus.

Leth-Jensen,
Flyverofficer.

Efter Niels Mogensens Død ca. 1696 bliver hans Enke 1697 gift med Jens Poulsen, som under Stif-sønnens Mindreaarighed overtager Gaardens Styre; men alt flere Aar forinden »den ærlige og velagte Dannemand Jens Poulsen« 1718 døde i Skibby, 66 Aar¹⁾ gl., havde Sønnen overtaget Fæstet. — Maren Nielsdatter Læth døde i Skibby 1724, 78 Aar gl.

15. Niels Nielsen Leth.

Denne Mand er Søn af ovennævnte og født i Skibby 1679. Han overtager siden Fæstet af sin Fødegaard, hvilket sandsynligvis er sket samtidig med, at han i Aaret 1705 holdt Bryllup med Pigen Ane Andersdatter, født i Taastrup 1688, Søster til den Jens Andersen af Taastrup, som nogle Aar efter bliver gift med hendes Mands Søskendebarn, (se Side 43), og Datter af Gaardmand Anders Jensen, (f. 1654, † 1733), og Hustru Kirsten Jensdatter i Taastrup.

Anders Jensen i Taastrup og Datteren i Skibby døde med faa Dages Mellemlum i Aaret 1733, og af Skifterne²⁾ efter disse ses, at der har været Velstand i begge Hjem, hvilket især fremgaar af Skiftet efter Jens Andersens Hustru³⁾.

Skifte af 31. Juli 1734 efter Ane Andersdatter oplyser, at Niels Nielsen Læth i Skibby paa sin Gaard holdt 8 Heste (den bedste vurderet til 18 Rdlr.), 6 Køer, 5 Stude, 4 Ungnød og Kalve, 12 Faar, 3 Vædderlam, 6 Svin, 4 Grise, 4 Gæs og 1 Gase samt 3 Bistader, og af Sølvtoj nævnes bl. a. et Bæger, (muligvis det »Sølf Beger«, som Mads Lauridsen af Harlevholm 1718 satte i Pant til N. N. L.s Stiffader Jens Poulsen⁴⁾), samt 10 Skeer, vog 48 Lod à 3 Mk. = 36 Rdlr. — Kobbertøjet vurderedes til 32 Rdlr. — Blandt den afdødes Klæder m. v. nævnes: »1 Calemanches Lifestøke med 10 Sølvknapper 1½ Rdlr., 1 rødt Kirsai

¹⁾ Skifte efter J. P. i Skanderborg Rytterdistr. Skiftepr. 19. Decbr. 1720.

²⁾ Skanderborg Rytterdistr. Skiftepr. 30. og 31. Juli 1734.

³⁾ S. St. 14. Septbr. 1757.

⁴⁾ Se Aarhus St. Aarbøger, XIV, Side 64.

Lifstøke med 10 Sølvknapper 3 Rdlr., 1 sort Fløjels Hue med Sølvsnore paa 2 Rdlr. 2 Mk., 1 Fløjels Hue med smalle Guldsnore 2 Rdlr., 1 sort Muffe 2 Mk., 1 Cartuns Kaabe 1 Rdl., 3 Par Half-Ermier med Kniplinger 1 Rdlr. 1 Mk., 1 Par Sko med Sølvfjeder 1 Rdlr. 1 Mk.«

Der er ingen Gæld paa Gaarden, og Enkemanden ejer Selvejerrettigheder vurderet til 100 Rdlr. i Søren J. Søndergaards Gaard i Snaastrup.

Boets Formue angives at være 554 Rdlr. 3 Mk. 12 Sk., og man er enig om, at Ægteparrets tre Sønner hver skal have »100 Rdlr. i Redepenge« i Mødrene-arv. I et Dagen forud afholdt Skifte efter Bedstefaderen i Taastrup er Børnene yderligere tilskrevet 20 Rdlr. hver i Arv efter denne.

Efter hvad her allerede er anført om Slægtens Medlemmer i Fællesgaarden i Skibby, faar man langtfra Indtryk af, at disse i Tiden etter 1700 har levet under Tryk hverken af verdslig, gejstlig eller endnu mindre af økonomisk Art; ingen resterende Tiende eller Landgilde hos Præst eller Regimentsskriver, men Penge eller Penges Værdi paa Kistebunden, og her er Raad til at holde »et maadele Basselgilde«, hvor mange af Slægten samles med Egnens bedste Mænd og Kvinder. Saaledes holder Provst J. J. Harlevs Hustru Christine Sophie Gyberg, Niels N. Læths yngste Søn over Daab 1721, og ved Kirsten Pedersdatter Læths Daab 1701 er Mads Lauridsen og Abigael Lønborg fra Harlevholm Daabsvidner, (se Side 116).

En smuk og ret vel bevaret Ligsten over N. N. L. og Hustru har nydt samme Skæbne som flere andre gamle, smukke Ligsten, der nu ligger ved Kirkegaardsdiget i Harlev. Paa Stenen læses:

»Herunder huiler ærlig oc velagte Mand Niels Nielsen LædtSCH(?)DT...var født i Skib.. F... 5. Agust Aar 1679 oc boede oc døde der 1740 den ...December udi hans Alders 61 Aar med sin kiære Hustru Anne Andersdatter barnfød i Taastrup d .. Septemb. 1688 som døde 13. Oktob. 1733 udi sit Alders 45 Aar oc levede et kiærligt Ægteskab i 28 Aar. I ede i af Gud velsignet med [3] Sønner. Gud give dem med alle udvalde en glædelig Opstandelse«. —

Ægteparrets tre Sønner er:

1. Niels Nielsen Leth; født i Skibby 1714 og død s. St. 1787. I Aaret 1738 blev han gift med Pigen Maren Christensdatter, (død 1780, 68 Aar gl. — Se Framlev Kb.) Parret bliver Gaardfolk i Skibby og maa have ejet Formue; thi i flg. Panteobligation af 12. Juli 1767 har N. N. L. udlaant 350 Rdlr. til sin Byfælle Peder Rasmussen Dørup til Køb af dennes Gaard ved Godsauktionen i Skanderborg¹⁾.

I Aaret 1740 fødes Ægteparrets eneste Søn, der i Daaben faar Navnet Peder, og som — hvis man tør gaa ud fra, at Moderen er Datter af Gaardmand Chr. Pedersen Kaae i Skibby, (død 1758), hvilket synes at være Tilfældet — ikke er opkaldt efter Bedstefædrene, som da begge var i Live, men efter Oldefaderen Peder D. Kaae.

Peder Danielsen Kaae,
død i Skibby 1722.

Jens Herlovsen, død i Galten 1723.	Daniel P. Kaae, † 1741.	Chr. Pedersen Kaae. † 1758.
---------------------------------------	----------------------------	--------------------------------

Knud Jensen, g. m. Kirsten D. Kaae. † 1775.	Maren Christensd. g. m. Niels N. Leth, Skibby. ?
--	---

Ane Knudsdatter, g. 1772 m. Peder Nielsen Kaae, født ca. 1751.	f. 1740.
---	----------

Slaar vor Formodning til, bliver altsaa den unge Peder, født 1740 og Søn af Niels N. Leth i Skibby, identisk med den Peder Nielsen Kaae, som den 19. Juni 1772 vies til Pigen Ane Knudsdatter af Galten, »hvis højtidelige Bryllupsfest holdtes med mange Supra Vulgum« (s: fornemme Folk).

Peder Nielsen Kaae²⁾ bliver Gaardejer i Skibby

¹⁾ Skifte efter P. Dørup i Skanderborg—Aakiær Skiftepr. 22 Novbr. 1771.

²⁾ P. N. K. er Gaardm. i Skibby ved Folketællingen 1801 og er da 61 Aar gl.

og er ved Godsauktionen 1767 Gaardfælle med Hustruens Morbroder, Laurs Danielsen Kaae, og hver svarer af 5 Td. 3 Skp. 3 Fdk. 2 Alb. Hartkorn.

Af Ægteparrets tre Børn bliver Datteren Maren, født 1783, gift med Søren Brændstrup¹⁾ fra Skanderborg Ladegaard, og en Søn af disse er Peder Brændstrup, der i Tiden ca. 1860 ejede Gaarden Matr. Nr. 1 i Skibby.

2. Anders Nielsen Leth er født i Skibby 1718 og bliver 1738 gift med Ane Danielsdatter Kaae²⁾, født i Skibby 1721 og Datter af Daniel P. Kaae i denne By. Det unge Par har snart efter Giftermaalet overtaget en Gaard i Skibby; thi ved første Barns Fødsel er de Gaardmandsfolk her.

Ved Godsauktionen 1767 faar A. N. L. ligesom hans formentlige Brodersøn Peder N. Kaae Skøde paa en Gaard i Skibby og faar til Gaardfælle Niels Pedersen Borum, (se Side 44).

Alle seks Gaarde i Skibby er da af samme Størrelse, og af et gammelt endnu bevaret Skøde³⁾ ses, at Anders N. Leth betalte 450 Rdlr. 14²/₃ Sk. for sin Gaard.

Ane Danielsdatter Kaae døde i Skibby 1792, og Anders Nielsen Leth døde s. St. 1797. — Af Parrets syv Børn opnaar de fire voksen Alder:

- a. Niels Andersen Leth⁴⁾ er født i Skibby 1745.

Han bliver 1768 gift med Enken Helle Simonsdatter af Galten, Framlev H., og er derefter Gaardmand i denne By indtil ca. 1785, hvorefter han i nogle Aar overtager Forpagtningen af Herregaarden Dybvad i Gosmer S., Hads H.

I Tiden lige efter Aarhundredskiftet købte han Bjerager-Svejgaard for 4000 Rdlr. kur.; men sælger snart Gaarden og flytter ca. 1805 til Hal-kjær i Falling S., hvor han døde 1824.

¹⁾ Ligsten over S. B. paa Harlev Kirkegaard.

²⁾ Se Aarhus St. Aarbøger XIV, S. 70.

³⁾ Hos Gaardejer E. Due i Skibby.

⁴⁾ Opl. om N. A. L. og Søn findes i Hads-Ning Herreders Skøde- og Pantrepr. 1804, Fol. 136—229—291 og i Ning H.s Panteregister 1804—05—06 samt i Aakiær Skiftepr. for disse Aar.

Hans Søn, Jens Leth, født i Galten 1773, opholdt sig vist i Drengaaarene hos sine gamle Bedsteforældre i Skibby; thi ved Folketællingen 1787 opholder Anders N. Leths Sønnesøn Jens Nielsen, 15 Aar, sig i dennes Gaard.

Nævnte Jens (Nielsen) Leth var gift med Severine Christiane Hasselbalch, (f. 1775¹⁾), med hvem han vist havde stiftet Bekendtskab paa Herregaarden Clausholm. Han køber 1805 en Gaard i Falling Sogn og nævnes ved den Lejlighed som Forvalter paa Herregaarden Aakjær.

Efter hans Død 1712 flyttede Enken med sine fire Sønner til den gamle Svigerfader Niels A. Leth i Halkjær. To af J. N. L.s Sønner har talrig nulevende Efterslægt af Navnet Leth.

- a. Niels Leth er født i den saakaldte »røde Gaard« i Falling 1805 og døde i Damgaard, Falling S. 1877. Han blev 1827 gift med Sophie Bevense, († 1881²⁾), fra Vads Mølle og kom til at bo i Damgaard i Falling Sogn. Gaarden gik i Arv til Sønnen Sognefoged, Dbmd. Niels Peder Leth³⁾, som døde her 1923.
- β. Christian Leth, født i Falling 1810 og død i Halkjær 1887, var gift med Marie Bevense, (død 1845), en Søster til Broderens Hustru. Han overtog Bedstefaderens Gaard i Halkjær, der senere ejes af Sønnen Jens Carl Leth, (død 1904).
- b. Maren Andersdatter Leth, født i Skibby 1748 og ca. 1771 gift med Gaardmand Niels Pedersen Leth i Hørning, (se Tavle F.)
- c. Christen Andersen Leth, født i Skibby 1751. Han blev 1792 gift med Enken Ane Cathrine Pedersdatter i Blegind. Ved sin Død 1798 var han Gaardmand i Blegind; ingen efterlevende Børn.
- d. Peder Andersen Leth er født i Skibby 1755.

¹⁾ Datter af Viceraadmand og Vejer i Aarhus Joh. Hasselbalch.

²⁾ Datter af Møller J. D. Bevense i Vads Mølle, f. i Cossel i Slesvig 1774, død i Vads Mølle 1853.

³⁾ Søsteren Frederikke Leth døde i Damgaard 1927, 95 Aar gl., og efter hendes Død gik en Del Sølvtoj i Arv til yngre Slægt.

Den 10. April 1786 overtog han sin Fødegaard i Skibby, og af Skødet¹⁾, der er dateret 16. April 1788, ses, at han da har udbetalt Gaardens Købesum 700 Rdlr. til Faderen.

I Aaret 1790 bliver han gift med sin afdøde Fætters Enke, den 33-aarige Maren Sørensdatter Leth fra Blegind, (se Side 38), hvorved Gaardens Velstand øges betydeligt. En Del af Slægtens gamle Arvesølv maa med hende være kommet til Gaarden, dels som hendes og dels som hendes Sønners Arv, saaledes et Sølvbæger med N. N. L. B. — M. S. D. L. 1776 (fra hendes 1. Ægteskab, se Tavle E), et do. med M. A. D. D. (hendes Bedstemoder, se Side 34) og fire Sølvskeer med S. S. L. — I. P. D. 1749 (hendes Forældre). — Af hendes to Sønner synes kun den yngste, Niels Nielsen Leth (f. 1789), at have fulgt Moderen; men begges Fædrearv, ialt 880 Rdlr., kommer indtil videre til at staa som 2. Prioritet i Stiffaderens Gaard i Skibby.

I dette Ægteskab fødtes tre Børn, af hvilke kun en Søn overlevede Moderen, (hendes Død ikke fundet i Kb.)

Efter sin første Hustrus Død bliver P. A. L. ca. 1798 gift med Pigen Kirsten Nielsdatter, født i Harlevholm 1765 og Datter af Gaardmand Niels Johansen²⁾ og Hustru Kirsten Sørensdatter.

P. A. L. er til sin Død 1826 Selvejergaardmand i Skibby og er i en Aarrække Sognefoged. — Efter hans Død styrer Enken Gaarden indtil 1829. Hvorvidt hun efter den Tid har boet i Gaarden er ikke oplyst; men ved Folketællingen 1834 »lever hun af sit Ophold« hos sin unge forældreløse Brodersøn, Niels Johansen, der trods sin unge Alder, (17 Aar), kaldes Ejer af sin Fødegaard i Harlevholm.

Søn af Peder Andersen Leths 1. Ægteskab er:
a. Anders Pedersen Leth, født i Skibby 1792,
død paa Christianslund ved Grenaa $\frac{5}{6}$ 1851.

¹⁾ Omtalt i gl. Papirer hos E. Due i Skibby.

²⁾ Se Aarhus St. Aarbøger XIV, S. 69.

Han betegnes ved Skiftet efter Faderen som »Ex. jur. og Forvalter paa Skjærsø« i Mols Herred, en Gaard, der paa den Tid ejedes af Staten, men som i et Par Aar havde været bortforpagtet til Kammerraad Lang paa Hessel, med hvis Datter Forvalter A. P. Leth var forlovet.

I Aaret 1825 ønskede Staten at sælge Gaarden, og mellem Forvalter Leth og den senere bekendte Landmand L. U. la Cour foregaar i den Anledning et formeligt Kapløb om at faa sidste Bud paa Gaarden. Men, trods Forvalter Leths forcerede 7 Mile-Ridt til Svigerfaderen paa Hessel for at faa dennes Samtykke til at lægge 200 Rdlr. til det tidligere givne Bud, bliver det dog la Cour, der gaar af med Sejren¹⁾.

Sønner af Peder Andersen Leths 2. Ægteskab er:
β. Niels Pedersen Leth er født i Skibby 1801 og 1821 viet til Maren Pedersdatter Leth, født i Fregerslev 1799 og Datter af Gaardmand Peder Nielsen Leth og Hustru Ane Mikkelsdatter, (se Tavle E).

I Aaret 1829 overtager N. P. L. sin Fødegård mod at yde sin Moder »Ophold« samt betale til Broderen »2000 Rigsbanksdaler-Sedler«²⁾.

Ved Udstedelse af Skødet er Købesummen betalt, og alle Arvinger efter Peder Andersen Leth og dennes to Hustruer erklærer sig tilfredse.

Niels Pedersen Leth døde i Skibby 1831, og hans Enke bliver Aaret efter gift med Ungkarl Søren Nielsen, (død i Skibby 1887), hvis 2. Hustru Ane Kirstine Pedersen var fra Søballe, (f. 1812, † 1875).

Af Niels Pedersen Leth og Maren Pedersdatter Leths Børn kendes:

¹⁾ Se Morten Pontoppidan: En dansk Landmand, S. 59-65.

²⁾ Papirer hos E. Due i Skibby.

- x₁) Kirsten, f. 1822. Gift med Jakob Christensen af Illerup, (død 1904), som købte Gaarden Matr. Nr. 2 i Skibby af Søren Nielsen. — J. Chr. købte 1871 Bygninger og en Del af Jorden under Matr. Nr. 1 og flyttede over i denne Gaard, og de ældgamle Bygninger af Matr. Nr. 2 blev derefter nedrevne. Sønnen Niels Leth Jacobsen overtog senere Gaarden, men afhændede den. Han døde i Lystrup 1915; flere Børn.
- x₂) Ane, født 1824. Gift med Gaardmand Søren Jørgensen af Bjedstrup, Dover Sogn.
- x₃) Kirsten Marie, født 1828. Gift 1854 med Gaardmand J. Frederik Nielsen af Farre Hougaard.
- x₄) Peder Nielsen Leth, født 1829, død i Aarhus. I Søren Nielsen og Maren Pedersdatter Leths Ægteskab fødtes Datteren:
Nielsine Kirstine Sørensen, født 1833. Gift 1. Gang med Gaardmand Laurs Pedersen i Skibby og 2. Gang med Ungkarl Peder Nielsen Leth, født i Kvotrup 1829. (Se Tavle E. o. v.)
- γ. Christen Pedersen Leth er født i Skibby 1803. I meget ung Alder bliver han Ejer af Bodil Mølle, Hørning Sogn, og kort efter holder han i Aaret 1825 Bryllup med den 16-aarige Kirsten Marie Pedersdatter Leth, født i Fregerslev 1809 og Søster til hans Broders Hustru (se Side 55). — Efter et Par Aars Ægteskab døde Hustruen efterladende sig en Datter Petrea, der senere bliver gift med Slagter Zeigler i Aarhus.
Med sin 2. Hustru Johanne Marie Poulsen, (f. ca. 1787), havde han flere Børn:
- x₁) Signe, (?) født 1836; gift med Købmand M. Bang.
- x₂) Peder, født 1840.
- x₃) Niels Carl, født 1843, † 1914 i Aarhus.
- x₄) Christen, født 1846, † 1918 i Aalborg.
Fra de fire sidstnævnte nedstammer mange nulevende.

Ved Siden af Mølleriet drev Chr. P. L. Studehandel paa Husum. — Han døde i Bodil Mølle 1860.

3. Jens Nielsen Leth er født i Skibby 1721 og yngste Søn af Niels Nielsen Leth og Anne Andersdatter. Han blev i 20 Aars Alderen gift med Kirsten Jensdatter, født 1718, og overtog derefter Fæstet af hendes Fødegaard »Kirkegaard« i Framlev. Hustruens Forældre var Jens Jensen og Hustru Ane Mogensdatter, den Kvinde, som 1731 yppede Strid med Skoleholderens Kone fra Hørslev om Retten til øverste Plads i Kirkestolen¹⁾.

Kirsten Jensdatter døde 1754, og i Skiftet²⁾ efter hende nævnes to Sønner og to Døtre, som hver arver 66 Rdlr. 4 Sk. — Gaardens Besætning var da 12 Heste, 10 Køer, 10 Ungnød og Kalve, og her anføres, at »Stervboen ejer en Gaards Auling paa Aarhus Mark« vurderet til 100 Rdlr. og har Pant i »nogle Boeder bag Klosteret i Aarhus = 100 Rdlr.«

Med sin 2. Hustru, Dorte Pedersdatter, født 1725 i Aarslev, har Jens N. Leth fire Sønner og tre Døtre; men kun om to af disse kan her meddeles Oplysninger.

En anselig Gravsten over Ægteparret findes paa Sognets Kirkegaard. Her er angivet, at Jens N. Leth døde 1795 og Hustruen 1799.

- a. Mette Marie Jensdatter Leth, født i Framlev 1758. Hun blev gift med Gaardmand Peder Rasmussen i Snaastrup og er Moder til:

- a. Jens Pedersen Leth, født i Snaastrup 1790.

Han blev 1815 gift med Pigen Birte Nielsdatter, f. ca. 1792, Datter af Gaardmand Niels Jensen i Framlev, og omtales samme Aar som Selvejergaardmand i »Bondegaard« i Framlev. Han døde 1844. Hustruen overlevede ham, men var i mange Aar svag og sengeliggende. Af deres Børn kendes:

- x₁) Peder Jensen Leth, født i Framlev

¹⁾ Se Aarhus St. Aarbøger XIV, S. 59.

²⁾ Skanderborg Rytterdistr. Skiftepr. 14. Oktbr. 1755.

1819 og død i Aarhus i meget høj Alder; flere Børn.

- x.) Niels Jensen Leth, født i Framlev 1821. Med sin Hustru Ane Marie Rasmusdatter, født 1833, Datter af Kroejer Holger Rasmussen i Taastrup, havde han ti Børn. — Ægteparret boede i Hustruens Fødegaard i Taastrup, hvor han døde 1886. En Søn, M. Leth, er Murermester i Aarhus. Talrig Efterslægt.
- b. Søren Jensen Leth, født i Kirkegaard i Framlev 1770, er yngste Søn af Jens N. Leth og Hustru. Ved sin Konfirmation i Harlev Kirke 1786 faar han Vidnesbyrdet »Skikkelig god i Kundskab«. — Han overtager siden Fæstet af sin Fødegaard og bliver gift med Ane Marie Nielsdatter, (vist født i Labing ca. 1777). Ved Folketællingen 1834 forsørges hans Enke i Gaarden, og hendes Alder angives da at være 57 Aar. Deres Børn er:
- α. Dorthe, født 1801. Gift 1819 med Ungkarl Søren Jensen af Framlev; vist ingen Børn.
- β. Ane Kirstine, født 1804. Gift med Gaardmand Søren Nielsen i Lyngby; mange Børn.
- γ. Jens Sørensen Leth, født 1806, konf. 1820 med »Fremmelig i Kundskab og anstændig i Forhold«. Ved Tællingen 1834 er han Fæster af Fødegaarden. Gift med Ane Marie Jensdatter; flere Børn.
- δ. Niels Sørensen Leth, født 1814. Gaardmand i Mundelstrup; flere Børn.
- ε. Anders Peter Leth, født 1816, død 1858. Baade han og Sønnen var Gaardejere i Yderup. En Sønnesøn er Kommunalærer i Aarhus.

Fregerslevlinien. (Forts. fra Tavle A.)

16. Fra Fregerslev By.

Byen Fregerslev i Hørning Sogn omtales i Aaret 1330, idet Ridder Sti Andersen da skænker to Gaarde i denne By til Essenbæk Kloster¹⁾.

¹⁾ Becker: Ældste d. Arkivregstr.

Tavle E.

Fregerlevlinien. (Forts. fra Tavle A.)

Niels Nielsen Læth,
f. i Skibby 1658, død i Fregerlev 1740.

I. Fregerlevslægten. II. Hørningslægten. III. Ladegaardslægten.

Niels Nielsen Læth, f. 1700, † 1784. g. m. Maren Danielsdatter Kaae.	Peder Nielsen Læth, † 1757. Se Tavle F.	Anne Nd. Læth, f. ca. 1711. Se Tavle G.
--	---	---

Niels N. Leth,
i Blegind, g. m. Maren S. Leth.
Se Tavle B.

Chr. N. Leth,
i Stilling.

Peder N. Leth.
† 1838.
g. m. Ane Mikkelsdatter.

Søren N. Leth, Niels N. Leth,
† i Kvotrup 1864.

Niels Chr. Leth,
i Stilling.

Maren P. L., Kirsten Marie P. L.
i Skibby. i Bodil Mølle.

Peder N. L. i Skørring. Jens P. N. L. i Tilst. Laurs N. L. i Kbh.

Espen Nielsen,
f. 1819.

Nielsine Kirst.,
g. m. P. N. Leth.

Blandt Efterkommere:

{
Billedhugger
N. P. Leth, Kbh.

{
Gaardejer N. Leth,
Tilst.

{
Læge E. Leth,
Løsning.

{
Slægten
Leth-Espensen.

{
Billedhugger
N. P. Leth, Kbh.

Efter Reformationen har Kronen Ejendom i Byen, og 1554 forlenes Peder Bertelsen¹⁾, tidligere Slotsskriver i Skanderborg, med en Kronens Gaard i Byen. Efter at Gaarden senere var brændt, faar Peder Bertelsen 1565 nyt Livsbrev paa denne. Det er sandsynligvis denne Mand, der 1560 under Navnet Peder Skriver af Fregerslev faar kgl. Brev paa Tienden af Koldt Sogn, og som 1573 fritages for Afgift af den Gaard, han har fæstet i Fregerslev, saa længe han bruges som Herredsskriver og Delefoged.

1578 faar Jens Matzen²⁾, Foged paa Skanderborg, Livsbrev paa den Gaard i Fregerslev, som han har fæstet, og bliver fritaget for at svare Landgilde m. m. saa længe han er Foged paa Slottet. Han omtales ogsaa 1579 og 1581, og til Gaarden hører da et Stykke Ænemærkejord kaldet »Holm«.

Efter dette ser det ud til, at Fogedhverv i en Aarrække har været knyttet til en af Byens Gaarde, og muligvis vedbliver dette Forhold, efter at Navnet Peder Andersen 1610³⁾ er knyttet til Byen, der vist indtil da har bestaaet af to eller tre store Fællesgaarde.

Inden 1661 er Byen lagt under Ryttergodset, og en Deling af Gaarden synes da at have fundet Sted, men saaledes, at tre af Gaardene endnu huser to Fæstere hver, og fra den Tid og indtil 1681 bor Herredsfogden over Hjelmlev Herred, Oluf Pedersen (Fregerslev) og Hustru Kirsten Madsdatter, i Byen. Epitafium over dette Par findes i Hørning Kirke.

I Aaret 1688 er Rasmus Espensen og Rasmus Pedersen (Nørgaard) Fæstere af en af Byens Fællesgaarde, ca. 7 Td. Hartk. — R. P. (N.) døde 1714, 84 Aar gl., og Hustruen døde 1702, 72 Aar gl.

Flere af Parrets Børn er tidligere omtalt, (se Side 21, 42 og 43). Om en Datter og hendes Mand i det følgende:

17. Niels Nielsen Læth.

Det er i Tiden omkring 1700, at denne Mand, født i Skibby 1658, (se Tavle A og Side 20 o. flg.), bliver gift med

¹⁾ og ²⁾ Kanc. Brevb.

³⁾ Skatte-Mandtaller over Skanderborg Len og Hofman: Fundatser, II T., S. 126.

Sidsel Rasmusdatter, født i Fregerslev 1670, og derefter overtager Fæstet af Svigerfaderen Rasmus Peder- sen (Nørgaard)s Gaard i Fregerslev.

I Matr. af 1688 er Gaarden opgjort samlet; men i Krigsjørdebogen af 1718 angives Hartkornet af Niels Nielsen (Læth)s Gaard til 3 Td. 5 Skp. 3 Fdk. 1 Alb. Da Sognets Kirkebog ingen Oplysninger giver i Tiden 1686—1701 og 1722—38, vides kun, at Ægteparret har haft mindst seks Børn, og af disse er kun tre anførte med Navn. Ved Børnenes Daab er Forældrenes Slæg- tninge fra Skibby og Borum talrig til Stade.

Niels N. Læth døde i Fregerslev 1740, 82 Aar gl., og Hustruen døde samme Sted 1758, 88 Aar gl., og fra dette Par nedstammer Fregerslev—Hørning og Ladegaardeslægtterne, af hvilke først Fregerslevslægten her vil blive omtalt.

I. Fregerslevslægten. (Forts. fra Tavle E).

18. Niels Nielsen Læth.

Som Sønnesøn af Niels P. Læth i Skibby er han vel opkaldt efter denne, se Tavle A. — Hans Fødsel er ikke anført i Kirkebogen; men efter Angivelse ved hans Dødsfald kan hans Fødselsaar sættes til Aar 1700.

Niels P. Læth,
i Skibby, † ca. 1667.

Rasmus P. (Nørgaard),
i Fregerslev.

N. N. Læth, g. m. Sidsel Rasmusd.,
.. 1658, † 1740,
i Fregerslev.

f. 1670, † 1758.

Anne Rasmusd.,
g. m. P. D. Kaae¹⁾,
f. 1656, † 1722.

Niels Nielsen Leth,
f. 1700, † 1784,
g. m. Maren Danielsd. Kaae.

Daniel P. Kaae
i Skibby, † 1741.

Maren D. Kaae,
f. 1728.

Først fem Aar efter Faderens Død bliver den da 45-aarige N. N. L. gift og er da Gaardmand i Fregerslev.

¹⁾ Se Aarhus St. Aarbøger XIV, S. 69.

Hustruen er den unge næppe 18-aarige Maren Danielsdatter Kaae, født 1728, og Datter af hans Fætter Daniel Pedersen Kaae i Skibby.

Da Niels Nielsen Læth og hans trolovede var beslægtede i »forbudne Led«, finder deres Bryllup Sted 1745 (44?) efter forud indhentet kgl. Tilladelse. N. N. L. døde i Fregerslev 1784, 84 Aar gl. Af Parrets seks Børn vil her kun tre blive omtalt:

1. Niels Nielsen Leth, født i Fregerslev 1748, er vist den ældste af ovennævnte Ægtepars fire Sønner.

Ved sit Giftermaal 1776 med sin fjerne Slægtning, Maren Sørensdatter Leth, født i Blegind 1757 (af Harlevholmsslægten — se Side 38), overtager han Hustruens Fødegaard i Blegind og bliver dermed Selvejer af Gaarden Matr. Nr. 3, Hartk. 6 Td. 3 Skp. 2 Fdk. 2 Alb., i Blegind.

Af Parrets seks Børn er kun to Sønner i Live, da Skifte¹⁾ holdes efter Faderen, og den yngste af disse — (den femte Niels (Nielsen) Læth i Rækken) — er da kun ti Uger gl. og er født efter Faderens Død.

I Skiftet opgives Gaardens Besætning at være 11 Heste, 11 Køer, 4 Stude, 4 Ungnød, 16 Faar, 13 Lam og 7 Svin; altsaa noget større end i Svigerfaderens Tid, (se Side 37). En Del Sølvtoj nævnes, (se Side 54), og Boets samlede Formue er 1296 Rdlr. 4 Mk. 3 Sk. Hver af Sønnerne tilskrives 400 Rdlr. samt en Seng = 40 Rdlr. i Arv efter Faderen, som døde i Blegind 1789.

Aaret efter bliver Enken gift med Ungkarl og Selvejergaardmand i Skibby Peder Andersen Leth, (af Skibbylinien II — se Side 54), og hun bliver herved for anden Gang den, der knytter Forbindelse mellem Grene af det gamle Stamtræ. — De i Skiftet omtalte to Sønner er:

a. Søren Nielsen Leth er født i Blegind ca. 1781 og kom vist som Barn i Huset hos Gaardmand Hans Chr. Basse, gift med Barnets Moster Karen, i Blegind. — Ved Folketællingen 1801 hedder det, at han »tjener« denne Mand, og i

¹⁾ Skanderborg—Aakiær Amters Skiftepr. 5. Juli 1789.

dette Aar udbetaler Stiffaderen i Skibby hans Arv, ialt 765 Rdlr.¹⁾

- b. Niels Nielsen Leth er født d. 13. Juni 1789 i Blegind og fulgte Aaret efter Moderen til Skibby, hvor han opholder sig i Stiffaderens Gaard, da han 1804 konfirmeres i Framlev Kirke.

I Aaret 1808 faar han sin Arv udbetalt²⁾, og nogle Aar efter er han Gaardejer og Sognefoged i Kvotrup, Faarup Sogn, hvor han døde 1864. Eftersom Faderen allerede laa under Mulde, da Sønnen blev født, faar denne efter gamle Regler for Navngivning sin afdøde Faders Navn. Og da han er det eneste af sine Forældres Børn, hvis Afkom er kendt, og blandt hvilket det gamle Slægtsnavn Mand efter Mand fra Niels Lett i Skibby 1602 er bevaret op til vore Dage, tør det gamle Edda-Vers vel her finde Anvendelse:

»Heller en Søn,
selv om han sent
fødtes efter Faderens Død;
ved Vejen staar
Sten ej, om ej
Frænde har sat den for Frænde«.

Niels N. Leth var vist to Gange gift. Hans 2. Hustru bliver i saa Tilfælde Ane Marie Laursdatter, med hvem han holder Bryllup 1824.

Blandt flere Børn nævnes her kun:

- a. Peder Nielsen Leth, født i Kvotrup 1829. Gift 1859 med Enken Nielsine Kirst. Sørensen, født i Skibby 1836, (se Side 56). — De ejede først en Gaard i Skibby, men blev senere Gaardfolk i Skørting. Han var med i Krigen 1864, men kom syg hjem (Tyfus), og baade han og Hustruen døde i dette Aar.
- β. Jens Peter Leth, født i Kvotrup 1833. Gift med Ane Jensdatter, født i Geding 1844.

Blandt deres Børn kan nævnes Niels Jensen Leth i Tilst.

- γ. Laurs Leth, født i Kvotrup 1836. Gift med

¹⁾ og ²⁾ Se gl. Papirer hos E. Due i Skibby.

Johanne Frederiksen; boede en Tid i Aarhus. Af deres Børn kan nævnes: Pastor M. Leth i Lumby, Fyn og Læge E. Leth i Løsning.

2. Christen Nielsen Leth er født i Fregerslev 1755 og opholder sig endnu i denne By, da han 1789 beskikkes til Formyndet for sin afdøde Broders ældste Søn Søren Nielsen Leth i Blegind, (se Side 62). I December 1793 vies han efter Kongebrev af 22. Novbr. s. A. til Pigen Anne Michelsdatter af Stilling, Hjelmlev H. og er efter den Tid kendt som Gaardmand i denne By. — Seks Børn; kun et kendt:

- a. Niels Christensen Leth, født i Stilling 1794. I Aaret 1816 er han Gaardmand i Stilling og bliver i dette Aar gift med Ane Johanne Espensdatter fra Hørning, 24 Aar gl.

N. C. L. døde 21. Marts 1821 af Nervefeber. En Datter, Maren, døde kort efter Fødselen; en Søn er:

- a. Espen Nielsen, født i Stilling 1819.

Naar Espen Nielsen ikke faar Slægtsnavnet, skyldes dette muligvis forskellige mere tilfældige Omstændigheder; maaske kun en Skødesløshed ved Navnets Indførelse i Kirkebogen eller maaske Faderens Sygdom. At han har sat Pris paa, at det gamle Slægtsnavn bevaredes i hans Efterslægt, viser han ved at give sine Børn det som Mellemlavn. — Mærkeligt nok, at Slægtsnavnet i de udprægede Mandslinier fra Kvotrup og Stilling har været nær ved at forsvinde.

Ved sin Konfirmation faar Espen Nielsen det fine Vidnesbyrd: »Meget vel oplyst og sædelig«, hvilket ogsaa kun kan tale til Gunst for Moderen og Stiffaderen, (viede 1812), Søren Thomsen fra Skanderborg Ladegaard, hvis Navn 1827 er knyttet til Stillinggaard.

Espen Nielsen holder 1847 Bryllup med Mette Pedersdatter fra Boes i Dover Sogn, (vist Datter af hans Stiffaders Broder, og Søster til afdøde Folketingsmand P. Th. Niensens

- Fader). E. N. bor da i Stautrup, men 1851 er han Gaardmd. i Boes. Fra dette Par nedstammer den store, kendte Leth-Espensenske Slægt.
3. Peder Nielsen Leth, født i Fregerslev 1759. Han bliver 1797 gift med Ane Mikkelsdatter fra Fregerslev og nævnes da som Gaardmand i denne By. Hustruen døde 1834, 57 Aar gl. P. N. L. døde 1838 og kaldes da Opholdsmand hos Svigersønnen Peder Møller i Fregerslev. — Denne sidste stifter den 18. Oktober 1838 sammen med en Svoger, Søren Nielsen i Skibby, (se Side 55), et Legat (150 Rdlr.) for fattige i Hørning Sogn, og Legatet kommer til at hedde: »Peder Nielsen Leths Legat¹⁾«. Af P. N. L.s Børn kendes:
- a. Maren Pedersdatter Leth, født i Fregerslev 1799. Gift 1821 med Niels Pedersen Leth i Skibby, (se Side 55), og siden med Søren Nielsen, (se ovennævnte Sted).
 - b. Kirsten Pedersdatter Leth, født 1802. Gift 1824 med Peder Christiansen (?) Møller, som overtager Hustruens Fødegaard; flere Børn.
 - c. Kirsten Marie Pedersdatter Leth, født 1809, † 1827. Gift 1825 med Christen Pedersen Leth, Møller i Bodil Mølle, (se Side 56).

II. Hørningslægten. (Forts. fra Tavle E.)

19. Peder Nielsen Læth.

Som Søn af Bonden Niels Nielsen Læth og Hustru Sidsel Rasmusdatter i Fregerslev er han sandsynligvis født i denne By 1714 og vist den yngste af mindst syv Søskende; (den slet førte Kirkebog har intet Navn til flere af disse).

Hans Hustru Appellone Frandsdatter er Datter af Bonden Frands Jensen²⁾ og Hustru Karen Sørensdatter i Hørning, og baade P. N. L. og Hustru har begge været ganske unge, da de holdt Bryllup, ligesom de

¹⁾ Hiort-Lorenzen og Salicath: Repertorium over Legater, IV.

²⁾ Skifte efter Fr. J. og H. i Skanderborg Rytterdistr Skiftepr. 22. April 1740.

Tavle F.

II. Hørningslægten. (Forts. fra Tavle E.)

Peder Nielsen Læth, † 1757.

Niels P. Leth, Anne Kirstine, Karen, Sidsel, Kirsten, Frands, Rasmus.
 død i Hørning 1787, i Mesing. i Mesing. i Oustrup. i Virring(?) i Mesing. i Stjær.
 g. 1. m. Mette S. Leth, g. 2. m. Maren A. Leth.
 (Side 40.) (Side 53.)

Peder N. Leth, Anders N. L., Michel P. Peder L. (Leth), Anders L. Abelone. Abelone, Ane.
 g. m. Ane J. Pedersd. - Som Enke g. m. g. m. Ane Rasmusd. g. m.
 g. m. J. Mikkelsen. Abelone Frandsd. Abelone Rasmusd.

Abelone. A. Johanne. Peder. Anders J. Leth. Frands M. Dorthea Rasmus. Dorthea. Karen. Rasmus.
 g. m. g. m.
 Dorthea Andersd. Dorthea Pedersd.

Blandt Efterkommere:

Pastor N. Møller i Vadum.

Grd. Nis Leth Nissen, Herskind.

Grd. J. Skjerning Leth, Mejls
ved Varde.

A. Chr. H. Leth
ved Jernbaneetaten.
Cand. polyt. F. H. Leth,
tidl. i Maribo.

Læge F. Leth, Aarhus.
(Ogsaa af Harlevholmstl.)

Efterkommere i Stjær.

Grd. Nielsen, Vorgaard
i Framlev.

Grd. Th. Leth, Mesing,
død i Galten.

ogsaa begge døde i en ung Alder og omtrent samtidig i Aaret 1757.

Af Skiftet efter dem ses, at de har beboet en Gaard i Hørning, (maaske Hustruens Fødegaard¹).

Paa Gaarden holdes da 10 Heste, 10 Køer, 5 Kalve, 13 Faar, 7 Svin og 4 Grise, og i det store Skifte nævnes bl. m. a. ogsaa 7 Bistader, 1 Td. Mjød samt en Del Sølvtøj, f. Eks.: en Sølvkande med P. N. S. L. — A. Fr. D. og N. N. S. — C. R. D. F. 1724, (hans Forældres Navne), m. m., en do. med F. I. S. — K. S. D. 1714 (hendes Forældre). 2 gl. Bægere med F. I. S. — K. S. D. 1701 og F. P. S. — M. M. D.

Boet har Part i Jord i Aarhus, vurderet til 150 Rdlr., og det samlede Bo er opgjort til 1166 Rdlr.

Hver af de tre Sønner bliver tilskrevet 188 Rdlr., og hver af de fire Døtre, af hvilke to er gifte, faar 94 Rdlr. Skiftet giver gode Oplysninger om Børn og Slægtninge²), og det ses, at Gaarden var en Selvejergaard. Børnene er:

1. Niels Pedersen Leth, født i Hørning 1734.

I Aaret 1758 bliver han gift med den 18-aarige Mette Sørensdatter Leth fra Oustrupgaard (Harlevholmlinien, (se Side 40), og da hendes Broder Peder i Oustrup samme Aar holder Bryllup med N. P. L.s Søster, og der i begge Tilfælde er mange Søkende, kan det ikke undre, at mange Lether møder op ved de talrige Barsedaaabsgilder hos N. P. Leth og Hustru i Hørning, og dette Forhold vedvarer efter Mette Sørensdatters Død 1770, idet N. P. Leth derefter gifter sig med Pigen Maren Andersdatter Leth, født i Skibby 1748, (se Side 53)

Med sin 1. Hustru havde N. P. L. ni og med sin 2. Hustru ti Børn; men kun tre af denne store Flok er i Live ved Afslutning af Skiftet efter Faderen. — Efter hans Død 1787 gifter Hustruen sig s. A. med Espen Pedersen af Hørning, (f. 1764,

¹) Skifte efter P. N. L. og H. i Skandb. Rytterdistr. Skiftepr. (Pag. 288), 1740.

²) En Søster til P. N. L.s Hustru hed Maren Frandsdatter og var gift med Chr. M. Black i Sminge. Skifte efter hende i Skandb. Rytterdistr. Skpr. Oktbr. 1732.

† 1814). Hun døde 1826 som »Opholdskone i Hørning«, 77 $\frac{1}{2}$, Aar gl.

I Skifte af 11. Decbr. 1770 over N. P. L.s 1. Hustru omtales den ved Skiftet efter hans Forældre omtalte store Sølvkande, vog 53 Lod = 28 Rdlr., samt det ene Bæger, og hendes to i Live værende Sønner tilskrives hver 300 Rdlr. samt 1 Seng = 32 Rdlr. i Mødrenearv. I Skifte af 1787¹⁾ efter N. P. L. ses, at han har været Selvejergaardmand i Hørning samt Sognefoged og Lægdsmand. Hans Gaard er købt paa Godsauktionen i Skanderborg 1767 og havde da 5 Td. » Skp. 1 Fdk. 2 Alb. Hartk., men et Stykke Jord er frasolgt, og den er nu paa 4 Td. 1 Skp. 3 Fdk. 1 $\frac{1}{2}$, Alb. Hartk. og er vurderet til 342 Rdlr. Boets Formue er 1432 Rdl., og til Deling mellem Enken og tre Sønner bliver 929 Rdlr. — Tilstede ved Skiftet er bl. a. Børnenes Farbroder Rasmus Leth af Stjær og de yngste Sønners Morbroder Forpagter N. Leth af Dybvad, (se Side 52), og Peder Andersen Leth af Skibby, (se Side 54). Barn af N. P. L.s 1. Ægteskab er:

- a. Peder Nielsen Leth, født i Hørning 1763. Gift 1787 med Pigen Anne Johanne Nielsdatter fra Hørning, (blev 93 Aar gl.). Han ejer ved Skiftet efter Faderen »Gaard og Grund« i Hørning. Af Parrets syv Børn døde to Sønner som Børn, og af fem Døtre nævnes her:
 - a. Mette Kirstine Pedersdatter Leth, født 1788. Gift 1814 med Gaardbruger Niels Christensen, 28 Aar gl., fra Ingerslev.
 - β. (Ane) Johanne Pedersdatter Leth, født 1791. Gift 1820 med Distriktsdyrlæge Jens Laursen Schierning, 26 Aar, af Hørning. En Søn af disse, Niels Jensen Skjerning, er født i Hørning 1832, og en Sønnesøn er Gaardejer J. Skjerning Leth i Mejls ved Varde.
 - γ. Abelone Pedersdatter Leth, født 1794, død 1844. Gift 1817 med Nis (Thomsen) Jensen, født 1796, død 1843. Gaardfolk i Hørning; fire Børn:

¹⁾ Skanderborg—Aakiær Amters Skiftepr. 5. Juni 1787.

- x₁) Ane Johanne, født ca. 1821. Gift 1842 med Peter Olesen Kaae, 21 Aar, af Blegind (Sønnesøn af Jørgen Olesen Kaae i Blegind, — Slægtninge i Graa Mølle).
- x₂) Peder Leth Nissen, født 1823, død 1876. Gift med Ane Jensdatter, født 1823, død 1912, (Datterdatter af Gaardmand Chr. Dam i Bjertrup). De ejede Gaarden Lethsminde i Hørning. Ni Børn; alle bærer Navnet Leth Nissen. Meget stor Efterslægt.
- x₃) Marie Nielsdatter, født 1817. Gift med Hans Olsen.
- x₄) Jensine Nielsdatter, født 1829. Gift med Søren Sørensen. Blandt deres ni Børn: Peder Leth Sørensen i Amerika.

Barn af N. P. L.s 2. Ægteskab er:

- b. Anders Nielsen Leth, født i Hørning 1774. Gift 1797 med Pigen Ane Johanne Pedersdatter, Datter af Husmand Peder Sørensen af Fregerslev Mark, og samme Aar faar han af Selvejer Jens Rasmussen af Harlevholm Skøde paa en Gaard i Hørning med Hartk. 6 Td. 5 Skp. og betaler for denne 1500 Rdlr. dansk Curant¹⁾.

I Skifte af 9. April 1804²⁾ efter A. N. L. nævnes Sønnen Peder Andersen, (f. 1800), som tilskrives 838 Rdlr., og Datteren Maren Andersdatter, (f. 1803), som faar 419 Rdlr. i Arvepart.

I Enkens efterfølgende Ægteskab med Jens Mikkelsen fra Skovby, (f. ca. 1777), fødes 1806 en Søn, der opkaldes efter hendes 1. Mand og faar Navnet Anders Jensen Leth. Denne Mand bliver 1831 gift med Kirsten Pedersdatter af Fregerslev og kaldes siden Husmand af Hørning Mark.

Alle dette Pars otte Børn er døbte med Navnet Leth. En Sønnesøn, A. Chr. H. Leth, var 1917 Trafikassistent i Randers.

- 2. Anne Kirstine Pedersdatter Leth, født i Hørning ca. 1736 og død i Mesing 1794. Gift 1757 med Enkemand og Sognefoged Peder Christensen i Mesing, død 1799, 79 Aar gl.

¹⁾ og ²⁾ Hjelmslev—Gjern H. Skiftepr. 9. April 1804.

Blandt deres syv Børn: Michel Pedersen, født 1768 og siden gift med sit Sødskendebarn Abelone Frandsdatter, født i Mesing 1780, Datter af Frands P. Leth efter hvem Sønnen Frands Michelsen opkaldes.

Frands Michelsen (Leth), født i Mesing 1804, bliver gift med sit Næstsøskendebarn Dorthea Andersdatter, født i Mesing 1803 og Datter af Anders Laursen og Hustru Abelone Rasmusdatter Leth. — F. M. L. overtager 1832 en Gaard i Aabo.

En Søn af sidstnævnte Ægtepar fik i Daaben Navnet Lars Frandsen Leth; født i Aabo 1838. Han overtog Gaarden i Aabo efter Faderen.

Hans Hustru var Ane Cathrine Leth, født i Blegind 1837, Datter af Niels P. Leth og Hustru Margrethe Edslev, (se Side 40). — En Søn af L. F. L. bor i Fødegaarden i Aabo, en Søn er Gaardejer i Koldt, og en tredje Søn er Læge i Aarhus.

3. Karen Pedersdatter Leth, født i Hørning ca. 1739. Gift 1757 med Gaardmand Peder Michelsen fra Mesing, som døde 1763, 37 Aar gl.¹⁾ — To Sønner af dette Ægteskab, Michel, f. 1758 og Niels, f. 1760, bliver Gaardmænd i Hørning, og en Datter, Apellone, f. 1762, bliver gift 1785 med Gaardmand Rasmus Rasmussen i Mesing.

Enken Karen P. Leth bliver i December 1763 gift med Gaardmand Laurs Andersen i Mesing (fra Haarby), efter hvem Skifte holdes 1790²⁾. Flere Børn: kun to Sønner omtales her:

- a. Peder Laursen, (alm. kaldet Peder Leth, fortæller en Dattersøn), er født i Mesing 1767. Gift med sit Sødskendebarn Ane Rasmusdatter Leth, født i Stjær 1777 og Datter af Rasmus P. Leth og Hustru. — P. L. og Hustru lever begge og er Gaardfolk i Stjær ved Folketællingen 1834. Af Børnene kendes:
- a. Laurs Pedersen Leth, født i Stjær 1801.
Gift med Maren Jensdatter fra Dallerup, Gjern

¹⁾ Skifte efter P. M. i Skandb. Rytterdistr. Skiftepr. 28. Septbr. 1765.

²⁾ Skanderborg—Aakiær Amters Skiftepr. 21. Decbr. 1790.

- H., Gaardfolk i Dallerup; flere Børn og Børnebørn.
- β. Dorteaa Pedersdatter Leth, født i Stjær 1805. Hun var — efter en Søns Meddelelse — Enke efter Th. Thomsen i Skovby, da hun blev gift med Rasmus Andersen Leth i Mesing, (se nedenfor).
- γ. Rasmus Pedersen Leth, født i Stjær 1808. Gaardmand i Stjær. — En Datter, Ane Rasmussen Leth, født 1847, blev 1875 gift med Gaardmand Kresten Pedersen i Stjær; flere Børn¹⁾.
- b. Anders Laursen, født i Mesing 1769. Gift med Abalone Rasmusdatter Leth, født i Stjær 1775 og Søster til hans førnævnte Broders Hustru. De boede — efter Slægtens Meddelelse — i hans Fødegaard i Mesing. — Børn:
- a. Laurs Andersen, født i Mesing 1801. Overtog sin Fødegaard, som han siden solgte.
- β. Dorteaa Andersdatter Leth, født i Mesing 1803. Gift med Gaardejer Frands Michelsen i Aabo, (se Side 70).
- γ. Karen Andersdatter Leth, født i Mesing 1807. Gift med Gaardejer Niels Jensen i Voriggaard i Framlev Sogn.
- δ. Rasmus Andersen Leth, født i Mesing 1811. Gift med Dorteaa Pedersdatter Leth, født i Stjær 1804, (se ovenfor). — Han købte sin Fødegaard i Mesing af Broderen og efterlod siden Gaarden til Sønnen Thomas Leth, der paa sine gamle Dage boede i Galten.
- c. Ane Catrine Laursdatter, født i Mesing 1774. Gift med Gaardmand Peder Danielsen i Forlev. Skifte efter hende 1804²⁾.
4. Sidsel Pedersdatter Leth, født i Hørning 1741. Hun blev konfirmeret 1758 og samme Aar gift med Gaardmand Peder Sørensen Leth af Oustrupgaard (se Siderne 40 og 67); vist ingen Børn.
- Efter P. S. L.s Død blev Enken gift med Jens Kjeldsen i Oustrup; flere Børn.

¹⁾ Se R. P. Møller: Jens Nielsen fra Søballe og Eftsl., Side 71.

²⁾ Hjelmslev—Gjern H. Skiftepr.

5. Kirsten Pedersdatter Leth, født i Hørning 1744; er vist senere gift og boende i Virring.
6. Frands Pedersen Leth, født i Hørning 1746. Gift 1771 med Margrethe Christiansdatter, Enke efter Jens Freslev i Mesing, og nævnes derefter som Gaardmand i denne By. Af deres Børn kan nævnes:
 - a. Abelone Frandsdatter, født i Mesing 1780. Gift med Gaardmand Michel Pedersen i Mesing, (se Side 70).
 - b. Ane Frandsdatter, født i Mesing 1783. Gift 1805 med Casper Nelleblad af Koldens Mølle, Adslev Sogn.
7. Rasmus Pedersen Leth, født i Hørning 1748. Gift 1772 med Dorthe Rasmusdatter, som døde 1785, 30 Aar gl.; Gaardfolk i Stjær. Deres Børn er:
 - a. Abelone Rasmusdatter Leth, født i Stjær 1775. Gift med Gaardmand Anders Laursen i Mesing, (se Side 71).
 - b. Ane Rasmusdatter Leth, født i Stjær 1777. Gift med Gaardmand Peder Laursen (Leth) i Stjær, (se Side 70).
 - c. Peder Rasmussen Leth, født i Stjær 1780.

III. Skanderborg-Ladegaardsl. (Forts. f. Tavle E.)

20. Skanderborg-Ladegaarde i Ryttergodstiden.

Byen Skanderborg-Ladegaarde er kort efter Krigen 1643—45 opstaaet ved Deling af den under Skanderborg Slot hørende Ladegaards Jorder, og 1662 bor Rasmus Nielsen, Mouritz Christensen og Peder Jensen her, og hver svarer af 12 Td. Hartkorn.

Allerede 1688 er der sket Forandring i Fæsteforholdene, og Regimentsskriveren bebor kort efter en Gaard i Byen. Byens andre Gaarde er da fæstet af Chr. Rasmussen, Ove Sørensen, Niels Pedersen og Jens Pedersen. I 1719 er Ove Sørensen afløst af Søren Rasmussen (Dons) og Jens Pedersen af Sønnen Niels Jensen, hvis Hustru er Clara Ovesdatter.

1694—1732 er Krigsraad Chr. P. Gyberg Regimentsskriver og bor i Byen og afløses i sidstnævnte Aar af sin mangeaarige, (fra 1716), Fuldmægtig Niels

Tavle G.

III. Skanderborg-Ladegaardslægten. (Forts. fra Tavle E).

Rasmus Nielsen,
Gaardm. i Skdb. Ladegd. 1662.

Christen Rasmussen, g. m. Johanne Pedersdatter.

Anne Nielsdatter Læth, g. m. Rasmus Christensen.
f. i Fregerslev 1711(?) Gaardm. i Ladegd. † 1769.

Peder Christensen.
Gaardm. i Blegind.

Anne Marg. Chrd.
g. m. Poul N. Leegaard
i Skdb. Ladegaard.

Christen Rasmussen Leth, Niels Rasmussen Leth.
f. 1737, † 1819.
Stifsøn.

f. 1740, † i Ladegd. 1795.

Johanne Pedersdatter.
g. m. Gaardm. Søren S. Leth.
(Se Side 37.)

Chr. P. Leegaard.
† 1762.

Anders A. Vinter.

Anne Marie,
g. m. Ebbe Jensen.

Peder Nielsen Leth,
f. 1777.

Bodil Johanne.
g. m. And. A. Vinter.

P. Chr. Leegaard.
f. 1753, † 1813.
(Leegaardslyst.)

Niels Leth, Mette Joh. Catr. Leth.
f. 1798. f. 1790.

g. m. M. C. Kjeldsen,
Ejer af Hevringholm.

Niels Leth.
f. 1798.

Moldrup, der 1733 bliver gift med gamle Chr. P. Gybergs Datterdatter Jomfru Charlotte Amalie Harlef¹⁾ (af Slægten fra Harlev Præstegaard).

Gennem en lang Aarrække husede Byen, foruden den rige Regimentsskriver Moldrup og flere velstillede og stærkt sammenslægtede Bondefamilier, tillige en Del yngre Mennesker af begge Køn: Skrivere eller Skriverskarle (alm. kaldet Mousieurs) knyttede til Regimentsskriverens Kontor og unge Kvinder (Jomfruer) til Hjælp i dennes Hjem, og ofte er denne Ungdom Gæster i Byens Bondehjem.

Fremmede for Bevarelsen af gammel Sæd og Skik i Byen har denne skiftende Flok af unge næppe virket, ligesom den stadige Indrykning af Folk ude fra det store Rytterdistrikt, for hvem Regimentsskriverkontoret var et administrativt Centrum, næppe har været til Gavn for Byen. Men endnu mere nedbrydende for Sæder og Moral i Byen synes Rytterindkvarteringen og de mange Brændevinskejper i det nærliggende Skanderborg at have været. Adskillige Gange er Kirkebogens »publice absolveret« knyttet til Navne fra Ladegaardene.

En gift Bonde overtræder grovelig to Gange det 6. Bud, men — betegnende nok for Byens Moral — regnes han dog derefter for lige god Grande i Laget og svigtes ved festlige Lejligheder ikke af tidligere Omgangsfæller.

Heller ikke for Folk af den Slægt her omtales synes Luften i Ladegaarden at have været god. For første Gang inden for denne Slægt er en af dens unge, ugifte Mænd truffet udlagt som Barnefader, og naar Kirkebogen og andre paalidelige Kilder melder om en Datters Flugt fra Hjemmet, om en ung Moders Bort-

¹⁾ Hun døde i Ladegd. 1736. Hendes tre Børn er:

1. Cathrine Elisabeth, f. 1734 og gift 1756 med Sten Stensen til Aunbjerg.
2. Edel Helene Margrethe, f. 1735 og gift 1758 med Landdommer Schinkel til Hald.
3. Christian Gyberg, f. 1736.

En anden af Chr. P. Gybergs Datterdøtre bliver 1734 gift med Præsten Fr. Hansen i Sønder-Vissing.

rejse fra Mand og Børn eller om en ung Ladegaardsbondes Død i Fruerstuekæret, synes dette at bekræfte den Formodning, der ovenfor er fremsat.

Peder Jensen,
i Ladegd. 1662.

Jens Pedersen,
i Ladegd. 1688.

Niels Pedersen, Oluf Pedersen.
f. ca. 1662, †1734. i Mesing.

N. Jensen, Margr. Jd.
druknet 1734. g. m. Jak.
g. m. Clara Ovesd. Bertelsen,
† 1740 i Forlev.

Bodil Nd., Kirsten Nd.
g. m. S. R. Dons, g. m. J. Dons,
† 1756 i Ladeg. (pub. absolv. 1758).

• J. Jakobsen, Anne, Marie, A. Patr. Charl. Amalie.
g. m. Anne Sd. L. g. m. g. m. g. 1. m. g. 1. m. A. J. Vinter,
Oustrupgaard. J. S. Leth, A. Pedersen, P. D. Kaae, g. 2. m. C. R. Leth
Rindelevg. Kalbyg. g. 2. m. i Ladeg.
N. R. Leth
i Ladeg.

At Regimentsskriver Moldrup, hvis Døtre bliver gifte med Herremænd, har søgt sin Omgangskreds uden for Bondestanden, fremgaar tydeligt nok af Kirkebogens Optegnelser. Men adskilligt tyder paa, at Moldrup ikke har glemt sine Byfæller og heller ikke Folk af Slægten Leth, naar gode Gaarde skulde bortfæstes, og mange er de Traade, der binder denne Slægts forskellige Grene fra Fregerslev, Oustrup, Rindelev, Blegind og Skibby til Slægter i Ladegaarde i Moldrups »Regeringstid«.

Vel er det ikke lykkedes at finde Slægtskab mellem Regimentsskriveren og Slægten Leth; men naar Moldrup i Skiftet efter S. Leths Enke i Oustrup, (se Side 107), giver Afkald paa »sin Tilkommende (Gebyr) af Venskab til deris (Børnenes) afdøde Moder«, og naar Cornet Moldrup, (vist Johan M. fra Vestervig Kloster, født 1710, adlet 1731 og Brodersøn af ovennævnte Enkes Moder Mette Nd. Moldrup), er Fadder i Ladegaarde 1735, ligger det nær at formode, at Hr. Regimentsskriveren i ovennævnte Skifte meget vel kunde brugt Ordet Slægtskab i Stedet for »Venskab«.

III. Skdb. Ladegaardsslægten. (Forts. fra Tavle E.¹⁾)**21. Anne Nielsdatter Læth.**

Denne Kvinde er Datter af Bonden Niels Nielsen Læth og Hustru Sidsel Rasmusdatter i Fregerslev, og hendes Fødselsaar tør antages at være 1711, (se Side 61).

Om hendes Bryllup, der falder paa en Tid, da Blegind—Hørning Kirkebog tier, findes en Optegnelse i det Leegaardske Manuskript i Statsbiblioteket i Aarhus:

»1735 d. 13. Decbr. hafde Rasmus Christensen i Ladegaard Brølop i Frersløf og den 26. ditto kom han til Ladegaard (Steffensdag)«.

Rasmus Christensen, født i Ladegaarde ca. 1690, og Hustru kommer til at bo i den Gaard, hans Fader Chr. Rasmussen (kaldet Chr. Rask, f. ca. 1655, † 1724) havde beboet, og som hans Moder Johanne Pedersdatter, (f. ca. 1659, † 1739), endnu styrede.

Hvorvidt de forandrede Forhold fra Livet i det stille Fregerslev til det pulserende Liv blandt de stedfaste og stærkt sammenslægtede Familier i Ladegaardene har tiltalt den ældre Rasmus Christensens unge Hustru faar staa hen; men Kirkebogens Optegnelse tyder ikke paa, at hun er kommet meget uden for Hjemmet. Ved sine Sønner og Sønnesønner, der har optaget hendes Slægtsnavn, kommer hun dog paa en Maade til at præge Byen indtil Aarhundredets Slutning.

Aaret efter sit Bryllup faar Rasmus Christensen paa Ryttersessionen 1736 Fæstebrev paa Faderens Gaard, der da — som i Faderens Tid — havde 6 Td. 3 Skp. 2 Fdk. 1 Alb. Hartkorn. — Paa Gaarden holdes 6 Bæster, 6 Køer, 2 Stude, 4 Ungnød og 6 Faar, og den har 30 Fag Hus. Gaarden er Fællesgaard, og Medfæsteren er Søren Rasmussen (Dons).

Rasmus Christensen døde i Ladegaarde 1769, 79 Aar gl. Hustruens Død er ikke fundet anført i Kirkebogen. Deres Børn:

1. Sidsel, født i Ladegaard 1636.

¹⁾ Yderligere Oplysninger om Slægten kan søges i Aarhus St. Aarbøger XVIII, Side 122 o. flg.

2. Christen Rasmussen Leth, født i Ladegaarde 1737. Hans Hustru Charlotte Amalie Jørgensdatter Dons er født i Ladegaarde 1731 og Datter af Jørgen R. Dons, († 1762, — se Side 147). Hun var Enke efter Selvejer Anders Jensen Vinter i Boerup, og to Sønner, Laurs og Anders, af dette Ægteskab har fulgt Moderen til Ladegaarde. — I hendes og Chr. R. Leths Ægteskab fødes ingen Børn.

Efter Auktionen 1767 ejer Ægteparret en Gaard paa 6 Td. 2 Skp. Hartkorn, (vist tidligere S. R. Dons' Gaard), i Ladegaarde. Gaarden ejes fra 1795 af Chr. R. L.s Stifsøn Anders J. Vinter (ogsaa kaldet Anders Leth), og Forældrene bliver Opholdsfolk i Gaarden, hvor Moderen døde 1796 og Chr. R. Leth 1819.

3. Niels Rasmussen Leth er født i Ladegaarde 1740 og har sandsynligvis i sin Ungdomstid givet sig af med Heste- eller Kvæghandel. Hans Liv i de unge Aar var i sædelig Henseende ikke uden Pletter; men siden synes det dog, at han har været en agtet Mand i sin By, og flere Gange faar han betroede Hverv inden for sine Slægtninges Kreds.

Han bliver 1773 gift med sit omtrent jævnaldrede Bysbarn Anne Cathrine Sørensdatter Dons, født 1739 og Datter af Søren R. Dons og Hustru, (se Side 147). Hun var da Enke efter afdøde Gaardejer Peder Danielsen Kaae¹⁾ (født i Skibby ca. 1730 og død i Ladegaarde 1773); tre af deres syv Børn overlever Faderen, og Sønnen Søren P. Kaae, født 1759, bliver senere Gaardejer i Vrold.

Ved Giftermaalet med den rige Selvejerenke, hvis Gaard N. R. L. overtager, bliver han en »holden Mand« og Velstanden synes bevaret i Ægteparrets Levetid. — Gaardens Hartkorn: 6 Td. 7 Skp. 2 Fdk. 2 Alb. + et Skovstykke.

Niels R. Leth døde i Ladegaarde 1795, og Hustruen døde s. St. 1797. Af deres Børn kendes:

a. Anne Marie Nielsdatter Leth, født i Lade-

¹⁾ Skifte efter P. D. K. i Skanderborg—Aakiær Skiftepr. 11. Febr 1773.

I Aarhus St. Aarbøger XIV, S. 70 er hans Bopæl fejlagtig opgivet at være Skibby.

gaarde 1773 og død i Vrold 1814. — Det er hende, om hvem en Slægtning (P. Chr. Leegaard, født 1753, † 1813) beretter: »1793 om Morgenens Kl. 6 slet imellem den 5. og 6. Marts blev Niels Leths Datter i Skanderborg Ladegaard bortstollet af hans Hus og viet af Sogne-Præsten Fabricius i Skanderborg til een Persugn i Jens Ustrups Huus, og deraf havde Præsten ingen ære men skam. . . .« (her er et Par Ord ulæselige).

Vielsen foretages i Henh. t. Kongebrev af 22. Febr. 1793, og den unge Mand, der paa saa romantisk Vis holder Bryllup, er Ungkarl Ebbe Jensen af Skaarup, Fruering S., hvis forvovne Handling dog snart efter synes tilgivet af Svigerforældrene.

Ebbe Jensen bliver senere Gaardejer i Vrold og havde med Hustruen syv Børn, — alle med Moderens Slægtsnavn; men om disses senere Skæbne kan her intet oplyses.

- b. Peder Nielsen Leth, født i Ladegaarde 1777, fik kort efter Faderens Død Skøde paa sin Fødegård og holder 21. Marts 1797 Bryllup med den unge, 20-aarige Margrethe Faurschou, Datter af Hestehandler Chr. S. Faurschou i Aarhus.

Ægteskabet blev ikke lykkeligt, og 6. Maj 1800 forlader Hustruen Hjemmet i Ladegaarde og vender ikke senere tilbage.

Et Par Maaneder efter sælger P. N. Leth sin Gaard og tager Ophold i Horsens, hvor flere af Faderens Slægt drev Handel, og i denne By løser han 15. Maj 1809 Borgerskab som »Handelsmand«.

Hans fraskilte Hustru bliver senere gift med Skibskaptajn J. Olsen, som 1822 forliste og druknede ved Norges Kyst.

Af ovenstaaende fremgaar, at P. N. Leths Skæbne er faldet uden for de Retningslinier, der har været fulgt af Slægtens tidligere Led, og næsten tragisk virker det, naar man ser, at den forhenværende unge Selvejrbonde »Seigneur« P. N. Leth af Ladegaarde i Aaret 1814 betegnes

som »Handelsbetjent fra Horsens«, og om hvem det hedder, at han døde paa et Hospital i denne By.

I hans Ægteskab med Margrethe Faurschou fødtes to Børn:

a. Niels Leth, født i Ladegaarde 12. Jan. 1798; død før Forældrenes Separation.

β. Mette Johanne Cathrine Leth, født i Ladegaarde d. 12. Septbr. 1799, død i Aarhus 1876. Gift med M. C. Kjeldsen af den kendte Storbondeslægt fra Gundestrup, Glenstrup Sogn, født 1792 og død i Aarhus 1871.

M. C. Kjeldsen ejede i Tiden 1828—62 Herregaarden Hevringholm, og Mette Joh. Cathr. Leth er altsaa den anden Kvinde af Slægten Leth fra Skibby, der beklæder Stillingen som Husfrue paa det gamle Herresæde, (se Side 43). (Om Ægteparrets Børn se: Jydske Saml. II R., 2 Bd.)

c. Bodil Johanne Nielsdatter Leth, født i Ladegaarde 1779. — Allerede før Faderens Død har den 15-aarige, unge Pige Ophold i Blegind Præstegaard 1794, hvorfra hun Aaret efter — en Maanedstid efter Faderens Død — som »tjenende i Blegind Præstegaard« bliver gift med sin Farbroders Stifsøn »Anders Andersen Leth« (o: A. A. Vinter), og det unge Par overtager derefter Chr. R. Leths Gaard i Ladegaarde, (se Side 77). Hun døde i ung Alder efter at have født en Søn og en Datter, og A. A. V. døde som Bolsmand paa Vitved Mark. — Deres Børn:

a. Niels Leth, født 27. September 1798.

β. Charlotte Cathrine, født 30. April 1800.

Efter den for Slægten Leth i Ladegaarde begivenhedssvangre Tid omkring Aar 1800 synes den 1819 afdøde gamle, 82-aarige Christen Rasmussen Leth at have været Slægtsnavnets sidste Bærer i denne By.

»Ok lykkr þar nú søgunni«.

Til Slægtens nulevende.

I havde ventet',
 jeg skulde prænted'
 for længe siden
 om Fædres Id;
 men ej jeg vandred'
 ad banet Sti,
 først nu er Vandringens
 Tid forbi.

Og hvad jeg samled'
 vel ej blev stort;
 dog nu paa Gavl
 staar før lukket Port,
 og bag den øjnes
 en Skare stor
 af dem, der skænked
 os Liv paa Jord.

Til alle Ymper
 af Stammens Rod:
 Agt aldrig ringe
 den Lærdom god:
 »Ær Fædres Minde,
 lyd Moders Ord,
 og Lykke følger
 dit Liv paa Jord«.

For den Støtte, som den Hjelmstjerne-Rosencroneske
 Stiftelse har ydet mig til Arkivstudier, bringer jeg her
 min Tak.

RETTELSER

- Side 25, Linie 3: 96 rettes til 24 og »P. Sørensen L.« til P. Nielsen L.
- 29 — 3: »ugifte« skal være udgifte (∴ bortgiftede).
- 31 — 19 fra n. tilføjes: A. L. blev som Enke g. m. Michel Sørensen fra Mesing.
- 33 — 3: fra n.: S. Pedersen L. rettes til S. Jensen L.
- 35 — 24: »formentlig en Slægtning« rettes til Søskendebarn.
- 36 — 1 fra n.: 1825 rettes til 1725.
- 40 — 2 fra n.: 92—93 rettes til 20—21. Side 47, Linie 4 fra n. 92 til 20—21 og Side 67, Linie 4 fra n. 1740 til 1757.
- 69 Nisdatter Thomsen er Efternavn for de tre Søstre.
- 71 — 5 fra n.: »ingen Børn« rettes til en Datter g. i Stjær.
- 74 — 1: Chr. P. rettes til Chr. Knudsen.
- 75 — 8 fra n.: 107 rettes til 35 og Side 77 Linie 4 og Linie 25 skal 147 rettes til 75.
-

INDHOLDSFORTEGNELSE.

	Side
Indledning	3
1. Navnet Leth i Middelalderen	4
2. Fra Reformationsaarhundredet	6
3. Slægtsnavnets tidligst kendte Forekomst i Harlev S....	11
<i>Oversigt over Slægtens Hovedgrene</i>	<i>Table A.</i> 14
4. Slægtens Stamfader Niels Lett i Skibby	13
5. Peder Nielsen Lett	16
6. Slægtsgaarden deles og lægges under Ryttergodset	20
<i>Harlevholmslægten</i>	<i>Table B.</i> 22
7. Harlevholm	23
8. Søren Pedersen Lett	25
9. Rodegaard	29
10. Anne Sørensdatter Lett (g. m. J. Albertsen)	31
11. Oustrupgaard	32
12. Søren Jensen Lett (med Efterslægt).....	33
<i>Skibbylinie I.</i>	<i>Table C.</i> 41
13. Peder Nielsen Læth (med Efterslægt).....	40
<i>Skibbylinie II.</i>	<i>Table D.</i> 48
14. Maren Nielsdatter Læth (g. m. N. Mogensen)	47
15. Niels Nielsen Læth (med Efterslægt).....	49
<i>Fregerlevlinien</i>	<i>Table E.</i> 59
16. Fra Fregerslev By.....	58
17. Niels Nielsen Læth.....	60
<i>I. Fregerslevslægten</i>	<i>Table E.</i> 59
18. Niels Nielsen Læth (med Efterslægt).....	61
<i>II. Hørningslægten</i>	<i>Table F.</i> 66
19. Peder Nielsen Læth (med Efterslægt).....	65
<i>III. Skanderborg-Ladegaardeslægten</i>	<i>Table G.</i> 73
20. Fra Skanderborg Ladegaarde i Ryttergodstiden.....	72
21. Anne Nielsdatter Læth (med Efterslægt).....	76
22. Til Slægtens nulevende.....	80

